

Mirovinski sustav Republike Hrvatske

Vugrinec, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:467853>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija
Diplomski sveučilišni studij

PETRA VUGRINEC

Mirovinski sustav Republike Hrvatske - stavovi studenata
Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Pension system of the Republic of Croatia - student attitudes at
the Faculty of tourism and hospitality management

Diplomski rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija
Diplomski sveučilišni studij
Marketing u turizmu

Mirovinski sustav Republike Hrvatske - stavovi studenata
Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Pension system of the Republic of Croatia - student attitudes at
the Faculty of tourism and hospitality management

Diplomski rad

Kolegij: **Nacionalna ekonomija**

Mentor: prof. dr. sc. **Marinela Krstinić Nižić**

Komentor: dr. sc. **Maša Trinajstić**

Student: **Petra Vugrinec**

Matični broj: **3872/22**

Opatija, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG DIPLOMSKOG RADA

Petra Vugrinec

(ime i prezime studenta)

3872/23

(matični broj studenta)

Mirovinski sustav Republike Hrvatske - stavovi studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor diplomskog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa diplomskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog diplomskog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 19. svibnja 2023.

Vugrinec

Potpis studenta

SAŽETAK

Mirovinski sustav vrlo je važna karika svake države. U Republici Hrvatskoj mirovinsko se osiguranje u jednom dijelu financira od doprinosa za mirovinsko osiguranje, dok ostatak čine prihodi iz državnog proračuna. Zahvaljujući uvedenim promjenama u 2000. godini kao i velikoj reformi, mirovinski je sustav trodijelan te se sastoji od prvog, drugog i trećeg stupa. Kada je riječ o samom odlasku u mirovinu, ona može biti starosna, prijevremena i invalidska. S druge strane, mirovinski sustav u Republici Sloveniji također je u svojoj prošlosti bio podvrgnut raznim reformama koje su rezultirale povećanjem dobne granice za odlazak u mirovinu, ali i rasta mirovina. Mirovinski sustav Republike Slovenije se, isto kao u Hrvatskoj, sastoji od prvog, drugog i trećeg stupa, a mirovina može biti starosna, prijevremena, invalidska, udovička i obiteljska, te djelomična. Na kraju, provedeno je istraživanje na studentima Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji. Cilj samog istraživanja bio je otkriti koliko su sami studenti upoznati s mirovinskim sustavom Republike Hrvatske.

Ključne riječi: mirovinski sustav; Republika Hrvatska; Republika Slovenija; mirovinska pismenost

Sadržaj

Uvod	1
Predmet i problem istraživanja	1
Svrha i cilj istraživanja	1
Ocjena dosadašnjih istraživanja.....	2
Znanstvene metode	3
Struktura diplomskog rada.....	3
1. Mirovinski sustav Republike Hrvatske	4
1.1. Povijest mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske.....	4
1.2. Uloga i karakteristike mirovinskog sustava Republike Hrvatske.....	8
1.3. Zakonodavni okvir.....	13
1.4. Perspektiva doprinosa za mirovinsko osiguranje u Republici Hrvatskoj	22
2. Mirovinski sustav u Republici Sloveniji	25
2.1. Povijest mirovinskog sustava Republike Slovenije.....	25
2.2. Zakonodavni okvir.....	30
2.3. Analiza poslovanja mirovinskog sustava u Republici Sloveniji	33
3. Istraživanje stavova studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu o mirovinskom osiguranju u Republici Hrvatskoj	39
Zaključak	51
Bibliografija	53
Popis ilustracija	55
Prilog	56

Uvod

Mirovinski sustav Republike Hrvatske jedan je od najvažniji socijalnih sustava države koji se počeo razvijati dvadesetih godina 20. stoljeća radi brige o starijima. Sastoji se od tri mirovinska stupa gdje svaka zaposlena osoba odvaja 15% bruto plaće za prvi obvezni stup i 5% za drugi dobrovoljni stup, dok je treći stup također dobrovoljan. Poslovanje mirovinskog sustava određeno je zakonima i propisima.

Predmet i problem istraživanja

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada je analizirati mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji, odnosno analizirati vrste mirovina, stope doprinosa za mirovinsko osiguranje, strategije razvoja, te samo poslovanje Zavoda za mirovinsko osiguranje Republike Hrvatske i Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije. Problem samog istraživanja je uvidjeti koliko studenti Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu znaju o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske. Razlog tome je što sam i sama studentica navedenog Fakulteta te me zanimalo mišljenje, odnosno stečeno znanje kolega tijekom studiranja. Tako slijedi i postavljena hipoteza – H: Studenti Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu dobro su upoznati s mirovinskim sustavom Republike Hrvatske. S druge strane problem istraživanja odnosi se na mirovinski sustav Republike Slovenije gdje je cilj bio uvidjeti sličnosti i različitosti zbog blizine dviju zemalja i činjenice da su nekada činile istu državu.

Svrha i cilj istraživanja

Svrha ovog istraživanja je upravo prikazati i približiti mirovinske sustave Hrvatske i Slovenije, vidjeti mogućnost razvoja istih, te ispitati znanje studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu o samom mirovinskom sustavu Republike Hrvatske. Sam cilj istraživanja je ustanoviti na koji način mirovinski sustavi Republike Hrvatske i Republike Slovenije funkcioniraju te kakav utjecaj imaju na ukupno gospodarstvo države.

Ocjena dosadašnjih istraživanja

Ključni termini koji se spominju u ovom istraživanju su: mirovinski sustav, Republika Hrvatska, Republika Slovenija i mirovinska pismenost. Prema ključnim terminima postoje mnoga istraživanja na istu i/ili sličnu temu. Tako je u istraživanju *The German Public Pension System: How it was, How it will be* autora Börsch-Supan, A. & B. Wilke, C. iz 2004. godine navedeno kako je Njemački mirovinski sustav bio prvi formalni mirovinski sustav, osmišljen od strane Bismarcka prije 120 godina. Takav sustav bio je vrlo uspješan u pružanju visoke razine mirovinskog dohotka uz razumne stope doprinosa. Kao takav postao je model za mnoge sustave socijalne sigurnosti diljem svijeta. S druge strane, u istraživanju pod nazivom *The UK pension system: Key issues* autora Davida Blake-a iz 2003. godine spominje kako je upravo Velika Britanija jedan od prvih zemalja u svijetu koja je razvila sustav privatnih mirovinskih aranžmana i to početkom 18. stoljeća. Također, jedna je od prvih zemalja koja je započela proces smanjivanja sustavno nefinancirane državne odredbe u korist financiranja privatne ponude početkom 1980. godine. Nadalje, Nicholas Barr u svom istraživanju iz 2013. godine pod nazivom *The pension system in Sweden* govori kako je glavna svrha mirovinskog sustava to da postane dugoročni oblik institucije koja ljudima omogućuje planiranje budućnosti tijekom njihova životna puta za što je vrlo bitna dugoročna održivost. Takva dugoročna održivost trebala bi podrazumijevati politiku koja izbjegava šokove za sustav, a pogotovo za umirovljenika i radnike koji su nadomak mirovine. Rad pod nazivom *Impact Of Economic And Non-Economic Factors On The Sustainability Of The Pension System In Croatia* iz 2016. godine govori upravo o provedenoj reformi mirovinskog osiguranja koja je završena 2002. godine. Tako autori Matić, B. & Vretenar Cobović, M. govore kako je kriza ovog sustava, koja je bila prisutna na kraju razdoblja socijalizma, bila produbljena i nakon osamostaljenja Hrvatske i tijekom Domovinskog rata. Stoga je upravo to razlog početka reformi krajem devedesetih godina. Također navode kako se današnji mirovinski sustav temelji na mješovitom modelu financiranja gdje postoji sustav s više mirovinskih sustava. No unatoč reformama, današnje mirovinsko osiguranje ima značajne probleme koji ometaju njegovo učinkovito funkcioniranje gdje se postavlja pitanje je li vrijeme na nove reforme. Kao što je ranije u radu spomenuto, Republika Hrvatska i Republika Slovenija, uz još druge zemlje, činile su tadašnju zemlju Jugoslaviju. Nakon osamostaljenja Republike Slovenije 1991. godine, oni požuruju i donose prvi vlastiti zakon o socijalnom osiguranju. On je službeno donesen 1992. godine pod nazivom Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Ovaj je Zakon malo pooštrio uvjete pogodnosti i prava za odlazak u mirovinu tako što se dob za odlazak u mirovinu postepeno povećala, ali i

pooštrenje u vidu ograničavajućih mogućnosti prijevremenog umirovljena. Navedeno je preuzeto od autora Fultz, E. & Stanovnik T. iz rada *Collecion of Pension Contributions: Trends, Issues, and Problems in Central and Eastern Europe* objavljenog 2004. godine. Da je poznavanje i razumijevanje mirovinskog sustava element financijske pismenosti govore autori Olejnik I. & Białowas S. u radu *Pension literacy and consumers' decisions in the context of pension system reforms* iz 2015. godine. Oni navode kako se financijska pismenost može definirati kao kombinacija svijesti, znanja, vještina, stava i ponašanja koje je potrebno provoditi zbog zdrave financijske odluke što izravno ili pak neizravno utječe na ponašanje pojedinca o budućnosti, odnosno u ovom slučaju o mirovini.

Znanstvene metode

U izradi rada korišteni su statistički podaci Ministarstva financija i financijskih izvještaja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, kao i Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije. Od metoda korištene su:

- deduktivna metoda,
- induktivna metoda,
- metoda analize i sinteze te
- komparativna metoda.

Struktura diplomskog rada

Diplomski rad sastavljen je od tri glavnih cjelina, te počinje uvodom u kojem je pojašnjen predmet rada, problematika, svrha, cilj istraživanja, hipoteza kao i korištene metode prilikom samog istraživanja. U drugoj je cjelini objašnjen mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj, povijest samog sustava, njegova uloga i karakteristike, zakonodavni okvir, te perspektiva mirovinskog sustava. U trećoj cjelini pažnja je posvećena mirovinskom sustavu Republike Slovenije gdje se govori o njegovoj povijesti, zakonodavnom okviru i analizi poslovanja istog. Četvrta se cjelina odnosi na provedeno istraživanje o stavovima i mirovinskoj pismenosti studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji gdje su prikazani rezultati samog istraživanja. Rad završava zaključnim razmatranjem.

1. Mirovinski sustav Republike Hrvatske

Mirovinski sustav jedan je od sustava socijalnog osiguranja Republike Hrvatske. Socijalno osiguranje se tako, uz mirovinsko osiguranje, sastoji od zdravstvenog osiguranja, prava za vrijeme nezaposlenosti, socijalne skrbi, roditeljske potpore, te doplatka za djecu.

Od navedenih sustava socijalne sigurnosti u Republici Hrvatskoj, mirovinski sustav ima najveći značaj. Upravo zbog takvog mirovinskog sustava više od milijun umirovljenika i članova njihovih obitelji ostvaruju socijalnu sigurnost putem svojih mirovina i invalidnina. Zakonodavna i izvršna vlast Republike Hrvatske uz pomoć međunarodnih ugovora i općih akta Zavoda donosi zakone i podzakonske propise koji čine pravne temelje sustava mirovinskog osiguranja. Zakone i podzakonske propise čine: Propisi iz mirovinskog osiguranja i doplatka za djecu, Opći akti zavoda koje donosi upravno vijeće te Opći akti koje donosi ravnatelj Zavoda.

Mirovinski sustav predstavlja skup pravnih normi, financijskih i institucionalnih aranžmana kojima se regulira osiguranje od rizika starosti, invalidnosti i gubitka hranitelja. Glavna je zadaća mirovinskog sustava osiguranje stabilnog te sigurnog izvora prihoda građanima starije životne dobi.¹

1.1. Povijest mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske

Do pojave mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj dolazi dvadesetih godina 20. stoljeća čija se glavna svrha može definirati kao mehanizam za pomoć pri raspodjeli potrošnje tijekom života koji služi pojedincima, ali i njihovim obiteljima.

Početak procesa tranzicije drastično je narasla nezaposlenost čime se smanjio i broj osiguranika, a broj umirovljenika osjetno je porastao. Nepovoljan broj umirovljenika i osiguranika u konačnici je doveo do velikih udjela izdataka za mirovine i mirovinske doprinose u BDP-u, velikog deficita mirovinskog sustava temeljenog na međugeneracijskoj solidarnosti i niskog omjera prosječne mirovine prema prosječnoj plaći. Takva situacija dugoročno je pogoršala teško stanje hrvatskih mirovinskih fondova pa je bilo nužno provesti reformu.²

¹ Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja Žaja, M., & Primorac, M. (2012). Javne financije u Hrvatskoj. *Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb*, 55.

² Ibidem, 58.

Prva faza reforme mirovinskog sustava na temelju generacijske solidarnosti započela je 1999. godine. Ciljevi takozvane male reforme koja je postavila okvir za uspostavu trodijelnog mirovinskog sustava bili su:³

- Srediti i stabilizirati pravno i financijsko stanje u mirovinskom sustavu propisivanjem uvjeta za ostvarenje prava i razine mirovina koji će biti srednjoročno i dugoročno prilagođeni mogućnostima gospodarstva i (nepovoljnim) demografskim kretanjima;
- Načinom određivanja mirovina ojačati ovisnost visine mirovine i visine doprinosa i tako potaknuti plaćanje doprinosa i duži rad;
- Uspostaviti odgovarajuću razinu socijalne solidarnosti u mirovinskom osiguranju;
- Ukinuti u mirovinskom osiguranju ostvarivanje prava koja se primjerenija drugim socijalnim sustavima;
- Uspostaviti primjereniju razinu pogodnosti za pojedine skupine osiguranika u odnosu na prava koja se ostvaruju u općem mirovinskom sustavu.

Najvažnije promjene u prvom stupu mirovinskog sustava međugeneracijske solidarnosti su u tome da je:⁴

- Podignuta dobna granica za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za pet godina, uz prijelazno razdoblje od 1999. do 2007. godine;
- Izmijenjena definicija invalidnosti, koja je bitno različita i restriktivnija od prijašnje definicije invalidnosti;
- Promijenjena formula za određivanje mirovine: mirovina = najpovoljniji prosječni vrijednosni bodovi x mirovinski staž x polazni faktor = osobni bodovi x mirovinski faktor x aktualna vrijednost mirovine ($M = NPVB \times S \times PF = OB \times mf \times AVM$);
- Ukinuto pravo na minimalnu mirovinu, zaštitni dodatak uz mirovinu, novčanu naknadu za tjelesno oštećenje zbog bolesti i ozljede izvan rada kao pravo na staž po toj osnovi.

Zahvaljujući uvedenim promjenama u 2000. godini došlo je do usporavanja rasta broja novih umirovljenika što je uvelike pridonijela održivosti samog mirovinskog sustava.

Druga faza reforme trajala je tijekom 2001. i 2002. godine kada je mirovinski sustav doživio radikalnu promjenu. Način financiranja mirovina isključivo iz državnog sustava promijenjen je

³ Šimurina i drugi, op. cit., 59.

⁴ Ibidem 59.-60.

u mješoviti – državni i privatni. Ciljevi uvođenja mješovitog javno-privatnog mirovinskog sustava bili su:⁵

- Dugoročno financijski stabilizirani mirovinski sustav širenjem financijske osnove, a uvođenjem kapitalnog financiranja osigurati sredstva iz više izvora različite rizičnosti;
- U drugom i trećem stupu visina mirovine izravno će ovisiti o visini kapitaliziranih doprinosa i o očekivanom trajanju života generacije kojoj pripada korisnik mirovine, čime se ovaj sustav prilagođava demografskim promjenama;
- Omogućiti dugoročno višu razinu mirovina uz nižu stopu doprinosa;
- Povećati odgovornost pojedinca za svoju socijalnu sigurnost u starosti;
- Povećati domaću štednju te potaknuti razvoj tržišta kapitala, investicije i gospodarski rast.

Velikom reformom uvedeno je trodijelno mirovinsko osiguranje kakvo poznajemo i danas:

- Prvi stup
Prvi stup mirovinskog osiguranja je obavezan te još se naziva i stupom generacijske solidarnosti za što je nadležan Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO). Generacijska solidarnost označava izdvajanje zaposlenih osoba u iznosu od 15% bruto plaće za doprinose za mirovinsko osiguranje iz čega se isplaćuje mirovina sadašnjim korisnicima mirovine. Osim doprinosima osiguranika, prvi stup financira se i iz državnog proračuna.
- Drugi stup
Drugi stup mirovinskog osiguranja je također obavezan, a predstavlja individualnu kapitaliziranu štednju. „Individualna“ znači da je riječ o osobnoj imovini osiguranika, odnosno da se uplaćena sredstva evidentiraju na vašem osobnom računu. „Kapitalizirana“ pak znači da prilikom uplaćivanja u odabrani obvezni mirovinski fond osiguranik ostvaruje i neki prinos od tog ulaganja. Za drugi stup izdvaja se 5% od bruto plaće te osiguranik sam može izabrati obvezni mirovinski fond i kategoriju obveznog mirovinskog fonda.
- Treći stup
Jednako kao i drugi stup, treći stup predstavlja individualnu kapitaliziranu štednju, te, za razliku od prvog i drugog, nije obavezan. Treći stup mirovinskog osiguranja

⁵ Ibidem, 60.

predstavlja svojevrstni dodatak namijenjen onima koji se na dodatan način žele osigurati od rizika starosti, invalidnosti ili smrti. Prikupljanje sredstava u okviru trećeg stupa mirovinskog osiguranja odvija se putem dobrovoljnih mirovinskih fondova, dok isplatu mirovina obavljaju mirovinska osiguravajuća društva, a iznimno i mirovinska društva, koja mogu obavljati privremenu isplatu mirovina iz dobrovoljnih mirovinskih fondova.⁶

Uvođenjem dva dodatna stupa mirovinskog osiguranja mirovinska je reforma potaknula građane da se odviknu od pomoći države i počnu poduzimati individualne korake kako bi osigurali vlastitu socijalnu sigurnost.

Uz tri stupa mirovinskog osiguranja, u Republici Hrvatskoj postoje i mirovinski fondovi. Mirovinski fond imovina je bez pravne osobnosti i u njemu se prikuplja novac koji uplaćuju njegovi članovi, koji su ujedno i vlasnici fonda. Zadaća je društva koje upravlja mirovinskim fondom ulaganje tog novca radi povećanja vrijednosti imovine fonda. Cilj je takvog ulaganja svakom članu fonda omogućiti isplatu što veće mirovine u budućnosti.⁷ Razlikujemo obvezne i dobrovoljne mirovinske fondove. Mirovinski fondovi drugog stupa su obvezni mirovinski fondovi, dok su oni iz trećeg stupa dobrovoljni. Za obavezne mirovinske fondove je Zakonom o obaveznim mirovinskim fondovima (NN 19/14, 93/15, 64/18, 115/18, 58/20) definirano kako poslodavac svakog mjeseca mora izdvojiti 5% bruto plaće za osobni račun osiguranika. U Republici Hrvatskoj postoje četiri obvezna mirovinska fonda kojima upravljaju pripadajuća društva za upravljanje obaveznim mirovinskim fondovima, a to su: PBZ Croatia Osiguranje obvezni mirovinski fond, AZ obvezni mirovinski fond, Raiffeisen obvezni mirovinski fond, te Erste Plavi obvezni fond.⁸ Isto tako, 2014. godine uvedeni su obvezni mirovinski fondovi kategorija A, B i C koji se razlikuju prema strategiji ulaganja i ograničenjima članova. Prilikom prvog zapošljavanja svaki osiguranik ima pravo birati mirovinski fond, ali u slučaju da u roku od 6 mjeseci od dana zapošljavanja sam ne izabere mirovinski fond i kategoriju, REGOS će ga tada automatski rasporediti u mirovinski fond kategorije B pod upravljanje jednog od mirovinskih društava.

Dobrovoljni mirovinski fondovi su, kako i sama riječ kaže, dobrovoljni te osiguranik može biti član više od jednog dobrovoljnog mirovinskog fonda. Zakonom je propisano da se ulaganjem u dobrovoljne mirovinske fondove stječe pravo na poticajna sredstva od strane države koja trenutno iznose 15% od ukupnih uplaćenih doprinosa u prethodnoj kalendarskoj godini, a najviše do 99,54 eura godišnje. Razlikujemo otvorene i zatvorene dobrovoljne

⁶ Hrvatska agencija za nadzor financija, *Mirovinski sustav*, 5.

⁷ Ibidem, 7.

⁸ HRPORTFOLIO, *Mirovinski fondovi*

mirovinske fondove. Otvoreni mirovinski fondovi namijenjeni su svim fizičkim osobama, dok su zatvoreni namijenjeni zaposlenicima jednog poslodavca koji je odlučio osnovati fond za svoje zaposlenike.

1.2. Uloga i karakteristike mirovinskog sustava Republike Hrvatske

Postoji nekoliko osnovnih kriterija prema kojima možemo razlikovati mirovinske sustave, a to su kriterij načina financiranja, kriterij načina upravljanja sustavom i kriterij načina definiranja visine mirovine u sustavu.

Prema načinu financiranja mirovinski se sustav dijeli na:⁹

- *Međugeneracijsku solidarnost*

Karakteristika mirovinskog sustava temeljenog na međugeneracijskoj solidarnosti je, kako je već spomenuto, to što se financiraju iz tekuće uplate doprinosa, odnosno trenutna generacija osiguranika plaćaju mirovine trenutnoj generaciji umirovljenika.

- *Kapitaliziranu štednju*

Karakteristika mirovinskog sustava temeljenog na kapitaliziranoj štednji u praksi predstavlja odvajanje doprinosa zaposlenih osoba i štednja za vlastite buduće mirovine.

- *Mješoviti sustav*

Mješoviti je sustav prisutan u velikom broju razvijenih zemalja gdje uz javne sustave postoje i dodatni kapitalizirani mirovinski sustav.

Prema načinu upravljanja sredstvima postoje:¹⁰

- *Javni sustav*

Javni obvezni mirovinski sustav u većini država obuhvaća ukupno zaposleno stanovništvo, te su im glavne karakteristike da su u vrijeme nastanka bili izrazito jeftini, nisu zahtijevali visoke stope doprinosa za financiranje i sve donedavno osiguravali su visoke razine mirovina.

- *Privatni sustav*

Privatni mirovinski sustav javio se kao suprotnost javnom sustavu. Privatni sustav, kao što i sam naziv govori, ima privatni mirovinski fond, te se on najčešće formira unutar nekog velikog poduzeća. Svoja sredstva pribavljaju uplatama od doprinosa sa svojih članova za vrijeme njihovog radnog vijeka, zatim ta prikupljena sredstva ulažu u

⁹ Šimurina i drugi, op. cit., 56.

¹⁰ Šimurina i drugi, op.cit., 57.

različite vrste imovine te svojim članovima osiguravaju doživotne redovite mjesečne isplate od ušteđenih sredstava.

- *Kompanijski sustav*

Kompanijski mirovinski sustav osnivaju velike kompanije, odnosno korporacije te je njihov cilj zadovoljenje interesa zaposlenika.

- *Mješoviti sustav*

Mješoviti mirovinski sustav kombinacija je osnovnih elemenata javnog i privatnog mirovinskog sustava.

Prema načinu definiranja visine mirovine postoje dva osnovna sustava, i to sustav definiranih doprinosa i sustav definiranih beneficija. U sustavu definiranih doprinosa mirovina se izračunava na temelju uplaćenih doprinosa, dok se u sustavu definiranih doprinosa mirovina izračunava prema zadanoj formuli bez obzira na iznos doprinosa u sustavu doprinosa.

Pravo na mirovinu može ostvariti svaki osiguranik, odnosno član obitelji osiguranika prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (Narodne novine br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, 84/21, 119/22). Mirovina može biti:¹¹

- *Starosna i prijevremena starosna mirovina*

Pravo na starosnu mirovinu dobiva se ako su ispunjeni uvjet starosti i uvjet staža, odnosno navršениh 65 godina života i najmanje 15 godina mirovinskog staža. Kod prijevremene starosne imovine su uvjeti navršениh 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

- *Invalidska mirovina*

Kako bi osiguranik ostvario pravo na invalidsku mirovinu potrebno je ispuniti uvjet postojanja invalidnosti koja može nastati zbog bolesti, ozljede na radu ili izvan rada ili pak profesionalna bolest. Također, mora biti ispunjen i uvjet staža gdje mirovinski staž mora pokrivati najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

- *Obiteljska mirovina*

U slučaju smrti osiguranika članovi obitelji ostvaruju pravo na obiteljsku mirovinu ukoliko osiguranik ili njegova obitelj ispunjavaju potrebne uvjete. Sam postupak za ostvarivanje prava na takvu mirovinu pokreće se podnošenjem zahtjeva.

Od 2007. godine poslovanje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje uključeno je u sustav Hrvatske riznice. Mirovinsko se osiguranje u Republici Hrvatskoj u jednom dijelu

¹¹ Šimurina i drug, op.cit., 62.

financira od doprinosa za mirovinsko osiguranje, dok ostatak čine prihodi iz državnog proračuna. U 2021. godini Hrvatski je zavod za mirovinsko osiguranje ostvario prihod od 45.318.163.590 kn koji je u odnosu na prethodnu godinu bio veći za 3,0%. Ostvareni je prihod bio namijenjen za financiranje sustava mirovinskog osiguranja i doplatka za djecu. Prihodi iz proračuna ostvareni su u iznosu od 20.053.468.638 kn i manji su za 1.139.032.670 kn ili za 5,4% u odnosu na 2020. godinu.

Aktualna statistika za siječanj 2023. godine. – isplata u veljači 2023. godine pokazuje kako trenutno ima 1.604.163 osiguranika, 1.226.775 korisnika mirovine, te odnos broja korisnika mirovine i osiguranika iznosi 1:1,31. Od ukupnog broja osiguranika 848.052, odnosno 52,87% je muškaraca, dok je ostalih 47,13%, odnosno 756.111 žena. Prosječni mirovinski staž ukupnog broja korisnika mirovina iznosi 31 godina, prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina iznosi 72 godine, te prosječan mirovinski staž korisnika sveukupne starosne imovine iznosi 32 godine. Prosječna sveukupna starosna mirovina iznosi 351,17 eura.

Tablica 1. Kretanje broja osiguranika i broja korisnika mirovine od 1980. do 2021. godine

Godina	Broj osiguranika	Broj korisnika mirovine
1980.	1.846.191	449.080
1990.	1.968.737	655.788
2000.	1.380.510	1.018.504
2005.	1.498.887	1.080.571
2010.	1.475.363	1.200.386
2015.	1.413.637	1.228.020
2020.	1.536.300	1.241.085
2021.	1.571.672	1.232.601

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Izvješće o financijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu.

Broj osiguranika i broj korisnika mirovine glavni su pokazatelji održivosti mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj. Vidljivo je kako se omjer broja osiguranika i broja korisnika mirovine smanjuje. Godine 1980. omjer je iznosio 4,04, dok je na posljednji dan 2021. godine iznosio 1,28. Brojka od 2.032.016 obilježava najveći broj osiguranika u Republici Hrvatskoj, a datira iz 1988. godine. Najniži broj osiguranika od 1.380.510 zabilježen je tijekom krize 2000. godine kada je međuodnos osiguranika i korisnika bio 1,36:1, te je broj korisnika mirovine po prvi put prešao brojku od milijun. Do promjene je došlo 01.01.2002. godine kada je uveden

drugi stup što nije značajnije utjecalo na već postojeći prvi stup zbog toga što osobe starije od 40 godina života nisu bile obvezne osigurati se i u drugom stupu.¹²

Tablica 2. Prihodi i primici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u 2020. i 2021. godinu u kn

PRIHODI I PRIMICI	2020.	2021.
Prihodi od doprinosa za mirovinsko osiguranje	22.748.953.893	25.240.268.169
Prihodi iz proračuna	21.192.501.308	20.053.468.638
-opći prihodi i primici iz proračuna	21.198.223.239	20.052.975.177
-sredstva učešća za pomoći	3.278.069	493.461
Vlastiti prihodi	2.844.088	2.932.558
Tekuće i kapitalne pomoći od institucija i tijela EU	5.932.111	3.000.029
Prihodi od financijske imovine	9.507	54.486
Ostali prihodi za posebne namjene	6.392.753	291.120
Prihodi od prodaje ili zamjene nefinancijske imovine i naknade s naslova osiguranja	23.665.965	9.052.999
Primici od zaduživanja	0	9.095.591
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	43.980.299.625	45.318.163.590

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Izvješće o financijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu.

Ukupni prihodi i primici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2021. godinu ostvareni su u iznosu od 45.318.163.590 kn, te su u odnosu na 2020. godinu veći za 3,0%. Navedeni prihodi i primici služe za financiranje sustava mirovinskog osiguranja i doplatka za djecu. Prihodi od doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti usmjereni su na financiranje mirovina, novčanih naknada i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja koja se temelje na priznatim pravima, troškovima provedbe osiguranja i administrativnim troškovima Zavoda. Oni čine 55,69% ukupnih prihoda u 2021. godini, a u odnosu na 2020. godinu veći su za 11,0% ili 2.491.314.276 kn. U prihode iz proračuna uvrštavamo opće prihode i primitke iz proračuna, sredstva učešća za pomoć i ostale refundacije iz pomoći Europske unije. Ukupni su prihodi iz proračuna u 2021. godini manji za 5,4% u odnosu na prethodnu 2020. godinu.

¹² Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, *Izvješće o financijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu.*

Vlastiti prihodi u 2021. godini su ostvareni u iznosu od 2.932.588 kn, te su u odnosu na 2020. godinu veći za 3,1%. Oni se najvećim dijelom odnose na prihode od zakupnina, prihode od najma stanova i prihode od pruženih računovodstvenih usluga.¹³

Tablica 3. Rashodi i izdaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u 2020. i 2021. godinu u kn

RASHODI I IZDACI	2020.	2021.
<i>Mirovine i mirovinska primanja</i>	42.150.323.028	43.499.971.058
<i>Financijski rashodi</i>	25.193.133	19.928.407
<i>Osiguranje sredstva za doprinose na temelju individualne kapitalizirane štednje za pojedine kategorije osiguranika</i>	9.427.342	10.148.729
<i>Prijenos mirovinskih prava iz RH u EU</i>	3.534.268	3.919.971
<i>Ostali rashodi (školarine i naknada štete)</i>	440.856	298.625
<i>Doplatak za djecu</i>	1.287.362.148	1.252.173.835
<i>Nacionalna naknada za starije osobe</i>	0	44.811.199
<i>Izdaci</i>	54.277.781	6.327.898
<i>Rashodi za zaposlene</i>	325.408.244	335.073.222
<i>Materijalni rashodi</i>	99.753.984	94.630.827
<i>Nabava nefinancijske imovine</i>	49.415.162	41.646.308
UKUPNI RASHODI I IZDACI	44.005.135.946	45.308.930.079

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Izvješće o financijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu.

Ukupni rashodi u 2021. godini iznosili su 45.308.930.079 kn i u odnosu na 2020. veći su za 3%.

Rashodi za mirovine i mirovinska primanja čine 96,01% ukupnih rashoda te u 2021. iznose 43.499.971.058 kn. Rashodi za mirovine i mirovinska primanja veći su zbog:¹⁴

- redovitog usklađivanja mirovina koje je u 2021. godini iznosilo 3,03%, i to od 1. siječnja za 0,56% i od 1. srpnja za 2,46%
- prenesenog kumuliranog učinka promjene broja i strukture korisnika mirovina te usklađivanja mirovina iz 2020. godine
- isplate jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovine radi ublažavanja posljedica uzrokovanih epidemijom bolesti COVID – 19.

¹³ Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, *Izvješće o financijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu*, 72.

¹⁴ *Ibidem* op.cit., 9.

Rashodi za doprinose temeljenih na individualnoj kapitaliziranoj štednji za pojedine skupine osiguranika u 2021. godini iznosili su 10.148.729 kn, te čine 0,02% ukupnih rashoda. U usporedbi s prethodnom 2020. godinom veći su za 7,7% zbog većeg broja osiguranika, povećanih osnovica te zbog stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (NN br. 34/21) kojim je proširen krug osiguranika kojima se može utvrditi svojstvo osiguranika – osobe s invaliditetom.

Izdaci se odnose na otplatu glavnice financijskog leasinga za nabavu informatičke i infrastrukturne opreme iz 2018. godine, drugog financijskog leasinga za nabavu informatičke i infrastrukturne opreme iz 2018. godine i financijskog leasinga za nabavu osobnih automobila i kombi vozila iz 2019. godine. U odnosu na 2020. godinu izdaci su smanjeni za 88,3% zbog izdataka u 2020. za uplatu početnog kapitala za osnivanje Hrvatskog mirovinskog osiguravajućeg društva d.d. u iznosu od 49.724.720 kn.¹⁵

Kod materijalnih rashoda u 2021. godini vidljivo je smanjenje u odnosu na 2020. godinu za 5,1%. Oni su u 2021. godini iznosili 94.630.872 kn, čine 0,21% ukupnih rashoda, te se najveći dio odnosi na rashode za usluge. Naknade troškova zaposlenima manje su za 5,8% u odnosu na prethodnu godinu zbog smanjenih troškova službenih putovanja, naknada za prijevoz i rada na terenu te smanjenih ostalih rashoda naknada troškova zaposlenima. S druge strane, rashodi za materijal i energiju bilježe porast za 1,7% uzrokovano povećanjem rashoda za energiju i rashoda za materijal i dijelove za tekuće i investicijsko održavanje.¹⁶

1.3. Zakonodavni okvir

Sustav mirovinskog osiguranja uređen je sljedećim zakonima:¹⁷

- Zakonom o mirovinskom osiguranju
- Zakonom o obveznim mirovinskim fondovima
- Zakonom o dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN 19/14, 29/18, 115/18)
- Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima (NN 22/14, 29/18, 115/18).

¹⁵ Ibidem, op. cit., 75.

¹⁶ Ibidem, 76.

¹⁷ Hrvatska agencija za nadzor financija, op.cit., 3.

U listopadu 2022. godine donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine br. 119/22) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2023. godine. Zakon o mirovinskom osiguranju Republike Hrvatske tako govori o svemu što je potrebno znati o mirovinskom osiguranju, odnosno o općim odredbama, vrstama osiguranja i osiguranim osobama, mirovinskom stažu, pravima iz mirovinskog osiguranja i mnogočemu drugom.

Članak 1. Zakona govori o podijeli mirovinskog osiguranja. Tako sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj čine:¹⁸

- 1) Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti
- 2) Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje
- 3) Dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje

Članak 3. Zakona govori kako se obvezno osiguravaju prava na:¹⁹

- 1) Starosnu mirovinu
- 2) Prijevremenu starosnu mirovinu
- 3) Invalidsku mirovinu
- 4) Prijevremenu invalidsku mirovinu
- 5) Obiteljsku mirovinu
- 6) Najnižu mirovinu
- 7) Osnovnu mirovinu
- 8) Profesionalnu rehabilitaciju
- 9) Naknadu zbog tjelesnog oštećenja
- 10) Naknadu putnih troškova u vezi s ostvarivanjem osiguranih prava.

U članku 4. Zakona navedeno je kako su prava iz mirovinskog osiguranja neotuđiva osobna materijalna prava koja se ne mogu prenijeti na drugoga niti se mogu naslijediti. Također, prava iz mirovinskog osiguranja ne mogu zastarjeti, osim dospjelih a neisplaćenih mirovina i drugih novčanih davanja u slučajevima određenim zakonom.

Članak 9. Zakona govori o obveznom osiguranju. Obvezno su osigurani:²⁰

¹⁸ Zakon o mirovinskom osiguranju, čl. 1.

¹⁹ Ibidem, čl. 3.

²⁰ Zakon o mirovinskom osiguranju, čl. 9.

- 1) Radnici, službenici i namještenici i s njima, prema posebnim propisima, izjednačene osobe, zaposleni na državnom području Republike Hrvatske
- 2) Osobe izabrane ili imenovane na dužnosti u tijelima javne vlasti, jedinicama lokalne samouprave i jedinicama područne (regionalne) samouprave, ako za taj rad primaju plaću
- 3) Osobe koje se stručno osposobljavaju za rad prema posebnim propisima
- 4) Osobe zaposlene kod inozemnih organizacija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje ne uživaju diplomatski imunitet
- 5) Državljeni trećih zemalja i osobe bez državljanstva zaposleni na državnom području Republike Hrvatske, ako pravnim propisima Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drugačije određeno
- 6) Izaslani radnici koji za poslodavca sa sjedištem u republici Hrvatskoj obavljaju poslove u drugoj državi te osobe na radu u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu Republike Hrvatske u inozemstvu
- 7) Sezonski radnici u poljoprivredi, prema propisu kojim se uređuje tržište rada.

Isti članak navodi kako su nezaposlene osobe obvezno osigurane pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju. Nadalje, obvezno su osigurane osobe koje pružaju pomoć i njegu hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata i koje za taj rad primaju naknadu prema posebnim propisima. Također, obvezno su osigurane osobe koje su zaposlene kod poslodavca koji ima sjedište u državi članici u kojoj se primjenjuju uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, a u Republici Hrvatskoj nema registrirano društvo ili podružnicu i na koje se, u skladu s pravnim propisima Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, primjenjuje zakonodavstvo Republike Hrvatske.

U članku 10. Zakona vidljive su izmjene obvezno osiguranih osoba. Tako je navedeno kako su obvezno osigurani i:²¹

- 1) Obrtnici upisani u odgovarajući registar
- 2) Osobe koje u skladu s posebnim propisima samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost, kao što su odvjetnici, privatni zdravstveni radnici, umjetnici, novinari, odgajatelji, lektori i prevoditelji, primalje, predstavnici obiteljskog doma, fizička

²¹ Ibidem, čl. 10.

osoba koja samostalno kao profesionalnu djelatnost obavlja poslove savjetovališta i usluga pomoći njege u kući i drugi

- 3) Vrhunski sportaši, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi
- 4) Osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit
- 5) Osobe koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja ili registracije, ali imaju obilježja samostalne djelatnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izora dohotka ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi i
- 6) Osobe koje obavljaju domaću radinost ili sporedno zanimanje prema Zakonu o obrtu, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi, ili ako nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

Prema članku 22. Zakona, u slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine i privremene invalidske mirovine osigurani su članovi njegove obitelji, i to:²²

- Udovica, odnosno udovac
- Razvedeni bračni drug s pravom na uzdržavanje
- Djeca rođena u braku, izvan braka ili posvojena
- Pastorčad koju je osiguranik uzdržavao
- Unučad koju je osiguranik uzdržavao, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti prema navedenom Zakonu
- Roditelji – otac, majka, očuh, maćeha i posvojitelj osiguranika koje je osiguranik uzdržavao
- Djeca bez roditelja – braća, sestre i druga djeca koju je osiguranik uzeo na uzdržavanje, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti prema navedenom Zakonu.

Mirovinski staž, prema članku 24. Zakona, na temelju kojeg se ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja obuhvaća razdoblje:²³

²² Ibidem, op.cit., čl. 22.

²³ Ibidem, op.cit., čl. 24.

1. Provedeno u osiguranju, prema odredbama ovog Zakona
2. Navršeno do 31. prosinca 2013. koje su, prema zakonskim propisima koji su se primjenjivali do toga dana, računalo u mirovinski staž kao staž osiguranja, staž osiguranja s povećanim trajanjem i posebni staž.

U staž osiguranja, prema članku 25. Zakona, računa se razdoblje koje je osiguranik proveo nakon navršene 15. godine života u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju.

Prema članku 33. Zakona, pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrší 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža, dok pravo na prijevremenu starosnu mirovinu, prema članku 34. Zakona, ima osiguranik kada navrší 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

Zakon o obveznom mirovinskom osiguranju uređuje osnivanje i poslovanje obveznih mirovinskih fondova u sklopu obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, osnivanje i poslovanje mirovinskih društava, kao i nadzor i upravljanje istim.

Prema članku 4. Zakona, mirovinski fondovi i mirovinska društva su ona kojima je Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) izdala odobrenje za osnivanje i rad.

Članak 5. Zakona definira oblik mirovinskog društva. Tako je mirovinsko društvo trgovačko društvo u smislu zakona koji uređuje osnivanje i poslovanje trgovačkih društava osnovano u pravnom obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću.

Djelatnosti mirovinskog društva opisana su u članku 7. Zakona. Djelatnosti mirovinskog društva su:²⁴

- Osnivanje i upravljanje mirovinskim fondovima
- Osnivanje i upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima prema zakonu koji uređuje osnivanje i upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima.

Osnivanje i upravljanje mirovinskim fondovima, prema istom članku Zakona, obuhvaća:

1. Osnivanje mirovinskih fondova
2. Upravljanje imovinom mirovinskih fondova
3. Administrativne poslove.

²⁴ Zakon o obveznim mirovinskim fondovima, čl. 7.

Članak 8. Zakona govori kako je najniži iznos temeljnog kapitala mirovinskog društva 40.000.000,00 kn, odnosno približno 5.309.132 eura te mora u cijelosti biti uplaćen u novcu i ne smije potjecati iz zajmova ili kredita niti pak smije biti opterećen na bilo koji način.

Član mirovinskog društva, prema članku 19. Zakona, može biti osoba:²⁵

1. Koja u razdoblju od tri godine prije stjecanja članstva u mirovinskom društvu nije imala više od 10% udjela u temeljnom kapitalu u mirovinskom društvu, kreditnoj instituciji ovlaštenoj za obavljanje poslova depozita, investicijskom društvu i sl.
2. Koja je potpuno poslovno sposobna
3. Trgovačko društvo, trgovac pojedinac ili obrtnik nad čijom imovinom nije otvoren ili proveden stečajni postupak na temelju odredaba zakona kojim se uređuje stečajni postupak
4. Koja nije bila na rukovodećim položajima u trgovačkom društvu nad kojim je otvoren ili proveden stečajni postupak ili kojemu je oduzeto odobrenje za rad
5. Koja nije državni dužnosnik, ne obnaša dužnost u državnoj službi niti u tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i nije službenik državne ili lokalne i područne (regionalne) samouprave ili tijela odgovornih zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici ili trećoj državi
6. Kojoj zbog nepoštivanja propisa nije oduzeto ili ukinuto odgovarajuće odobrenje ili suglasnost za obavljanje određenih poslova od strane Agencija, Hrvatske narodne banke ili srodnih nadzornih tijela iz Republike Hrvatske, drugih država članica i trećih država
7. Koja nije pravomoćno osuđena za kaznena djela propisana pravilnikom iz čl. 34. stavka 11. ovog Zakona
8. Koja nije pravomoćno osuđena za prekršaj ili kazneno djelo koje predstavlja grubo ili trajno kršenje propisa iz nadležnosti Agencije, Hrvatske narodne banke ili srodnih nadzornih tijela Republike Hrvatske, drugih država članica i trećih država.

Zakon o dobrovoljnom mirovinskom osiguranju na snazi je od 01.01.2019. godine te propisuje uvjete za osnivanje i poslovanje dobrovoljnih mirovinskih fondova u sklopu dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. Sličan je Zakonu o obveznom mirovinskom osiguranju uz nekoliko drugačijih pojedinosti.

²⁵ Ibidem, čl. 19.

Dobrovoljni mirovinski fond može biti otvoren i zatvoren. Prema članku 3. Zakona, otvoren fond je dobrovoljni mirovinski fond u koji se, pod uvjetima predviđenima ovim Zakonom, mogu učlaniti sve fizičke osobe. S druge strane, zatvoreni fond je dobrovoljni mirovinski fond u koji se, pod uvjetima predviđenima ovim Zakonom, mogu učlaniti sve fizičke osobe koje su zaposlene kod poslodavca ili su članovi sindikata, članovi udruge samostalnih djelatnosti ili samozaposlene osobe.

Prema članku 15. Zakona, djelatnost mirovinskog društva u Republici Hrvatskoj može obavljati:²⁶

1. Mirovinsko društvo koje je dobilo odobrenje za rad od Agencije
2. Mirovinsko društvo iz druge države članice koje, u skladu s odredbama ovog Zakona, osnuje podružnicu u Republici Hrvatskoj ili je ovlašteno izravno obavljati osnove i pomoćne djelatnosti u Republici Hrvatskoj, ali samo u odnosu na zatvorene fondove
3. Društvo za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima koje je dobilo odobrenje za rad od Agencije
4. Društva za upravljanje UCITS fondovima koje je dobilo odobrenje za rad od Agencije
5. Upravitelj osnovan u drugoj državi članici, ali samo u odnosu na zatvorene fondove.

Članak 18. Zakona govori kako je najniži iznos temeljnog kapitala mirovinskog društva 15.000.000,00 kn, približno 1.991.075 eura, odnosno 22.800.000,00 kn ili približno 3.026.434 eura ako ono upravlja zatvorenim fondom s definiranim primanjima.

Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima na snazi je također od 01.01.2019. godine te uređuje osnivanje, poslovanje i prestanak mirovinskih osiguravajućih društava koja isplaćuju mirovine, mirovinske programe obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, mirovine i njihove isplate.

Prema članku 5. Zakona, mirovinsko osiguravajuće društvo se osniva i posluje kao dioničko društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj prema odredbama zakona koji uređuje osnivanje i poslovanje trgovačkih društava. Društvo se smije izdavati povlaštene dionice te se mora odnositi jednako prema svim dioničarima i ne smije priznati nikakva dodatna prava ili povlastice određenim dioničarima, ograničavati njihova prava niti im nametati dodatne obveze.

²⁶ Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, čl. 15.

Temeljni kapital društva ne smije biti manji od 23.100.000,00 kn ili približno 3.066.255 eura, navedeno je u članku 7. Zakona.

Predmet poslovanja Društva, prema članku 9. Zakona, može biti:²⁷

1. Isplata mirovina u okviru obveznog mirovinskog osiguranja u skladu s mirovinskim programima Društva na temelju individualne kapitalizirane štednje člana obveznog mirovinskog fonda
2. Isplata mirovina u okviru dobrovoljnog mirovinskog osiguranja u skladu s mirovinskim programima Društva na temelju individualne kapitalizirane štednje člana otvorenog dobrovoljnog mirovinskog fonda
3. Isplata mirovina u okviru dobrovoljnog mirovinskog osiguranja u skladu s mirovinskim programima Društva na temelju individualne kapitalizirane štednje člana zatvorenog dobrovoljnog mirovinskog fonda
4. Isplata mirovina na temelju izravnih jednokratnih uplata osoba u Društvo
5. Obavljanje i drugih poslova vezano za poslove mirovinskog osiguranja uz prethodno odobrenje ili suglasnost Agencije.

U članku 36. Zakona navedeno je kako su tijela društva uprava, nadzorni odbor i glavna skupština. Sve odredbe ovoga Zakona koje se odnose na upravu odnosno na nadzorni odbor Društva primjenjuju se na odgovarajući način i na upravni odbor i izvršne direktore Društva.

Osim već spomenutih zakona na snazi je i Zakon o doprinosima koji određuje visinu doprinosa za mirovinsko osiguranje. Za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti vrste doprinosa i stope za obračun određene su člankom 13. Zakona, i to:²⁸

1. Doprinos za mirovinsko osiguranje:
 - Za osiguranika samo mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti obračunava se po stopi od 20%
 - Za osiguranika mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti i individualne kapitalizirane štednje obračunava se po stopi od 5%
2. Posebni doprinosi za mirovinsko osiguranje za osiguranike u određenim okolnostima koji se obračunava po stopi od 5%
3. Dodatni doprinos za mirovinsko osiguranje za staž osiguranja s povećanim trajanjem:

²⁷ Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima, čl. 9

²⁸ Zakon o doprinosima, čl. 13.

- Za osobu koja je osiguranik samo mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, i to kad se svakih 12 mjeseci staža osiguranja računa:
 - Kao 14 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 4,86%
 - Kao 15 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 7,84%
 - Kao 16 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 11,28%
 - Kao 18 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 17,58%
- Za osobu koja je osiguranik i mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, i to kad se svakih 12 mjeseci staža osiguranja računa:
 - Kao 14 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 3,61%
 - Kao 15 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 5,83%
 - Kao 16 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 8,39%
 - Kao 18 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 13,07%

Vrste doprinosa i stope za obračun za obvezno mirovinsko osiguranje za starost temelju individualne kapitalizirane štednje nalaze se u članku 17. Zakona i one jesu:²⁹

1. Doprinosi za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje koji se obračunava po stopi od 5%,
2. Dodatni doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje za staž osiguranja s povećanim trajanjem, i to kada se svakih 12 mjeseci staža osiguranje računa:
 - Kao 14 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 1,25%
 - Kao 15 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 2,01%
 - Kao 16 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 2,89%
 - Kao 18 mjeseci – koji se obračunava po stopi od 4,51%.

²⁹ Ibidem, op.cit., čl. 17.

1.4. Perspektiva doprinosa za mirovinsko osiguranje u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj svake se godine izradi strategija razvoja određenog područja, primjerice Strategija razvoja turizma, Strategija prometnog razvoja, ali i Strategija razvitka mirovinskog sustava.

Na internetskoj stranici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje objavljen je Godišnji plan rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2023. godinu. Poslovanje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje će 2023. godine biti usmjereno na aktivnosti vezanih uz neposrednu provedbu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju koji je donesen u listopadu 2022. godine, a na snazi je od 1. siječnja 2023. godine. Također, uz pripremu novog zakona, provodila se i medijska kampanja informiranja javnosti o najvažnijim izmjenama, posebice o onima vezanima uz mogućnost korištenja dijela obiteljske mirovine uz starosnu, prijevremenu starosnu ili invalidsku mirovinu korisnika, a kampanja će biti nastavljena i tijekom 2023. godine.³⁰ Tijekom 2023. godine nastavit će se i provedba projekta „Uspostava sustava za upravljanje ljudskim potencijalima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje“. Projekt je sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda, a sama svrha projekta je uspostava cjelovitog, modernog sustava za upravljanje ljudskim potencijalima Zavoda.

Kako je navedeno i u Godišnjem planu rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2023., nastavit će se također i aktivnosti popratnih poslovnih procesa vezane uz uvođenje EUR kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Nastavljaju se također i provedba projekta i aktivnosti radi pojednostavljenja, poboljšanja i ubrzanja poslovnih procesa Zavoda, od kojih su najznačajniji:³¹

- Implementacija informacijskog sustava za neupravni postupak
- Nastavak izgradnje web-servisa koji će omogućiti online razmjenu podataka između Zavoda i drugih tijela državne i javne vlasti
- Daljnja uspostava elektroničke razmjene podataka s većim brojem poslovnih banaka i drugih pravnih osoba
- Implementacija standarda i normi radi poboljšanja informacijske sigurnosti
- Implementacija poslovnog procesa nepripadnih isplata mirovinskih primanja u ESUD-u

³⁰ Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, *Godišnji plan rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2023.*, 3.

³¹ *Ibidem*, 5.

- Nadogradnja informacijskih sustava potrebnih za redovito poslovanje Zavoda
- Razvoj novih e-usluga HZMO-a u sustavu e-Građani.

Osim Godišnjeg plana rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje donesen je i Provedbeni program Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za razdoblje 2021.-2024. koji je kratkoročni akt strateškog planiranja koji vrijedi za vrijeme trajanja mandata Vlade Republike Hrvatske. Sam Provedbeni program sastoji se od četiri ciljeva te svaki cilj ima mjere provedbe. Prvi je cilj tako „Očuvanje radnih mjesta i socijalna sigurnost“ te se sastoji od dvanaest mjera. Neke od mjera su povezivanje obrazovanja i potreba na tržištu rada, brzo i učinkovito osiguranje socijalnog minimuma na društveno prihvatljivoj razini, uključenje osoba s invaliditetom na tržište rada i provođenje postupka vještačenja, potpore za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim korona virusom, unaprjeđenje radnog zakonodavstva i drugo.³²

Drugi cilj „Održiv zdravstveni i mirovinski sustav“ ostvarit će se pomoću šest mjera:³³

- redefiniranje modela obiteljske mirovine,
- povećanje mirovine za 10%,
- proširenje kruga umirovljenika koji mogu raditi,
- osiguranje osnovnog socijalnog prihoda za starije osobe,
- jačanje financijske pismenosti iz područja mirovinskog osiguranja,
- jačanje sustava obveznog mirovinskog osiguranja temeljem individualne kapitalizirane štednje.

Treći cilj „Gospodarski oporavak i poslovno okruženje“ sastoji se od jednog cilja – uspješna apsorpcija sredstava iz Europskog socijalnog fonda/Fonda europske pomoći za najpotrebitije u svrhu ispunjavanja ciljeva kohezijske politike EU. Proces planiranja, praćenja, provedbe, koordiniranje evaluacijskih aktivnosti, kao i komuniciranje i praćenje evaluacijskih preporuka važan su aspekt jačanja evaluacijskih kapaciteta tijela u Sustavu upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda te važan doprinos unaprjeđenju postupanja i kreiranju budućih ciljeva.³⁴

Posljednji cilj Provedbenog programa Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za razdoblje 2021.-2024. jednak je kao i drugi cilj, ali i mjere Godišnjeg plana

³² Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, *Provedbeni program Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za razdoblje 2021.-2024.*, 10.-12.

³³ Ibidem, op.cit., 14.-16.

³⁴ Ibidem, op.cit., 17.

rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2022. godinu – „Učinkovita, transparentna i otporna država“.

Vizija Provedbenog programa je stvaranje boljih uvjeta za zapošljavanje i rad, kontinuirana briga za umirovljenike, ali i sve skupine društva kojima je potrebna institucionalna socijalna podrška. Nastoji se povećati stopa zaposlenosti, dalje smanjivati stopa nezaposlenosti, stvoriti uvjete za daljnje povećanje prosječne i minimalne plaće i mirovine.

2. Mirovinski sustav u Republici Sloveniji

Glavni temelji mirovinskog sustava u Republici Sloveniji postavljeni su na međugeneracijskoj solidarnosti gdje osobe u radnoj dobi uplaćuju u mirovinski i invalidski fond. Na taj način osiguravaju isplatu mirovine kada za to dođe vrijeme ili pak zbog invaliditeta kada više nisu u mogućnosti ostvarivati osobni dohodak od rada ili na temelju neke druge aktivnosti.

2.1. Povijest mirovinskog sustava Republike Slovenije

Mirovinski sustav u Republici Sloveniji prošao je kroz mnoge promjene i izmjene tijekom svoje povijest. Početak slovenskog mirovinskog sustava datira iz 1947. godine kada je osnovan Jugoslavenski fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Nakon što je Republika Slovenija istupila iz bivše države Jugoslavije došlo je do promjene u sustavu – iz socijalističkog u sustav tržišnog gospodarstva. Neophodna je tako bila i reforma mirovinskog osiguranja koja je započela već od travnja 1992. godine. Prvi zakon koji se počeo primjenjivati bio je Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju (ZPIZ) kojim je mirovinsko osiguranje izvorno i u cijelosti uređeno slovenskim zakonodavstvom, a izvršene su i neke od značajnijih promjena u samom mirovinskom sustavu.³⁵ Na taj se način starosna mirovina ostvarivala s minimalnim mirovinskim stažom od 20 godina, ali uz postepeno povećanje dobre granice. Tako su od 1. siječnja 1997. godine muškarci i dalje mogli ostvariti mirovinu s navršениh 63 godine života, a žene s navršениh 58 godina života, umjesto ranijih 60 godina za muškarce i 55 godina života za žene.³⁶ Isto tako, Zakon je omogućio ostvarivanje prava na tzv. djelomičnu starosnu mirovinu uz rad za osiguranike koji, nakon što ispune uvjet starosne dobi za starosnu mirovinu, nastave raditi skraćeno radno vrijeme, ali uz pristanak poduzeća. Za vrijeme takvog rada osiguranik će primati, uz polovicu ostvarene plaće, i polovicu starosne mirovine, određene prema navršenom mirovinskom stažu od dana prelaska na skraćeno radno vrijeme.

Početak 1995. je u Sloveniji uvedeno dodatno mirovinsko osiguranje dobrovoljnog karaktera, a za sada ga provodi Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Slovenije. Predviđeno je, međutim, da se ovo mirovinsko osiguranje s vremenom osamostali, s vlastitim

³⁵ Rismondo, M. (1999). *Reforma mirovinskog osiguranja u Sloveniji*. Revija za socijalnu politiku, 6(2), 147.

³⁶ Ibidem, op.cit., 149

nositeljem osiguranja. Za sada njime upravljaju upravna tijela Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje, s time da se njegovo financiranje vodi odvojeno od financiranja Zavoda. Dodatno mirovinsko osiguranje u Sloveniji uspostavlja se ugovorom, za osiguranika ili u korist druge osobe. Ono se naslanja na opći mirovinski sustav, tako da se može ostvariti starosna, invalidska ili obiteljska dodatna mirovina ili dodatna invalidnina (za tjelesno oštećenje). Dodatna mirovina se može ugovoriti pod sljedećim uvjetima:³⁷

- dodatna starosna mirovina: ali ne prije 63. godine života (muškarci) ili 58 godina (žene),
- dodatna invalidska mirovina: pod uvjetom da je osiguranik zdrav (što potvrđuje svojom izjavom) i da je mlađi od 58 godina (muškarac), odnosno od 53 godine života (žena);
- dodatna obiteljska mirovina: osobno – najkasnije do 60. godine života (muškarci), odnosno do 55 godina (žene); za roditelje i supružnika – do 50. godine života (za oca i supruga), odnosno do 45. godine života (za majku i suprugu); za djecu; do 21. godine života djeteta, a u slučaju invalidnoga djeteta – bez obzira na starost.

Polazeći od toga, kao i budućih obveza za Republiku Sloveniju u sklopu Europske unije, Vlada Republike Slovenije je u studenome 1997. objavila Bijelu knjigu o reformi mirovinskog i invalidskog osiguranja. “Bijela knjiga” sadrži i prijedloge za uspostavljanje više stupanjskog mirovinskog sustava koji bi činili:³⁸

- na prvome stupnju, dosadašnje reformirano mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti,
- na drugome stupnju, obvezno mirovinsko osiguranje u kojemu bi svaki osiguranik ulagao doprinos na poseban osobni račun, a provodili bi ga javni ili privatni mirovinski fondovi, i
- na trećem stupnju, dobrovoljno mirovinsko osiguranje za one koji nisu obvezno osigurani ili žele ostvariti dodatnu mirovinu uz mirovinu iz obveznog mirovinskog osiguranja.

Privatni mirovinski fondovi su se pokazali neuspješnima i stoga je 1999. godine donesen novi zakon o mirovinskom osiguranju koji je uspostavio jedinstveni mirovinski sustav u državi. Takav princip poslovanja osigurao je stabilnost i dugoročnu održivost mirovinskog sustava.

³⁷ Ibidem, op. cit.

³⁸ Ibidem, op. cit.

U 2000. godini, točnije 01.01.2000. godine, na snagu stupa Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju (ZPIZ-1) koji je propisao da se mirovina računa na temelju prosječne plaće u posljednjih 18 mjeseci radnog staža. Ovaj zakon je također propisao minimalni iznos mirovine koji je osiguravao da se umirovljenici ne suočavaju s prevelikim siromaštvom.

U 2013. godini, donesen je novi zakon o mirovinskom sustavu koji je omogućio postupnu povećanje dobi za umirovljenje. Prema tom zakonu, starosna dob za umirovljenje će se postupno povećavati za žene s 60 na 65 godina, a za muškarce s 65 na 67 godina. Ova mjera je bila nužna zbog sve većeg broja umirovljenika i sve manjeg broja radnika koji financiraju mirovine.

Danas, mirovinski sustav Republike Slovenije sastoji se također od tri stupa:³⁹

- Prvi stup

Prvi stup čini obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti, odnosno PAYG sustav. „Pay-and-go“ obveza obuhvaća zaposlene i samozaposlene osobe gdje stopa doprinosa iznosi 24,35% bruto plaće. Od navedenog ukupnog iznosa, zaposlene osobe plaćaju 15,5%, dok ostalih 8,85% plaća poslodavac. U slučaju samozaposlenosti, osoba pokriva cjelokupni iznos.

- Drugi stup

Drugi stup pokriva obvezno i dobrovoljno dodatno mirovinsko i invalidsko osiguranje. Čine ga profesionalne mirovine gdje je potrebno izraditi planove zanimanja koji su obavezni u javnom sektoru i bankarskom sektoru, kao i za posebno opasna zanimanja. U svim ostalim sektorima poslodavci mogu uspostaviti programe zanimanja na dobrovoljnoj osnovi ako se najmanje dvije trećine zaposlenika slažu pridružiti. Takve mirovinske planove mogu ponuditi osiguravajuća društva, uzajamni mirovinski fondovi koji su u vlasništvu njihovih članova ili dionička mirovinska društva.

- Treći stup

Treći stup sačinjava mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju osobnih mirovinskih štednih računa, odnosno dobrovoljna osobna štednja čiji su propisi detaljno navedeni u Zakonu gdje je definirana i maksimalna granica za raspodjelu imovine. Ključna ograničenja su sljedeća:

- 30% u vlasničkim ulaganjima ili zajedničkim fondovima
- 10% u nekretninama
- 5% u neupisanim vrijednosnim papirima

³⁹ Pension Funds Online, *Pension system in Slovenia*

- 3% u gotovini

Strana ulaganja u zemlje OECD-a načelno su neograničena. Međutim, zbog propisa koji propisuju da 80% imovine mora biti denominirano u istoj valuti kao i obveze, postoji efektivno ograničenje za ulaganja koja nisu u eurima od 20%.

U Republici Sloveniji pravo na starosnu mirovinu ostvaruje se nakon navršenih 65 godina života, pod uvjetom da je prethodno ostvareno 40 godina mirovinskog staža. Promatrajući period od posljednjih 20 godina, uočljivo je kako je stopa zaposlenosti naglo porasla za dobnu skupinu od 55 do 59 godina. S druge strane, stopa zaposlenosti nakon 60. godine je dosta niska i bilježi pad. Prosječna dob napuštanja tržišta je oko tri godine ispod prosjeka OECD-a, dok je životni vijek u starijoj dobi sličan. Sustav je redistribuiran u korist osoba s niskim primanjima uglavnom zbog visoke minimalne referentne plaće u mirovinske svrhe.⁴⁰

Prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju (ZPIZ-2) Republike Slovenije, mirovina može biti:⁴¹

- *Starosna mirovina*

Pravo na starosnu mirovinu ostvaruje se s navršenih 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, odnosno razdoblja obveznog ili dobrovoljnog uključivanja u obvezna osiguranja te razdoblja za koja su plaćeni doprinosi. Dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu može se sniziti zbog:

- Njege djeteta
- Uključivanja u obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje prije navršene 18. godine života
- Služenja obveznog vojnog roka
- Rada na poslovima na kojima se uračunavao staž osiguranja s povećanjem
- Osobnih okolnosti uvjetovanih zdravstvenim stanjem.

- *Prijevremena mirovina*

Za prijevremenu mirovinu osiguranik mora ispuniti uvjet od 60 godina života i navršenih 40 godina mirovinskog staža. U takvom je slučaju mirovina smanjenja te je smanjenje trajno. Prijevremena mirovina izračunava se prema navršenom mirovinskom stažu od mirovinskog osnova na isti način kao i starosna mirovina, nakon čega se mirovina umanjuje za 0,3% za svaki mjesec života koji nedostaje do navršenih 65

⁴⁰ Pension Funds Online, op. cit.

⁴¹ Moje delo. Moja pokojnina., *Pokojninski sistem*

godina života. Ukupno umanjeње mirovine ne može iznositi više od 18 posto, jer se starosna mirovina može umanjiti za najviše pet godina života koji nedostaje. Dobna granica za stjecanje prava na prijevremenu mirovinu može se sniziti zbog brige o djeci, no moguće je zatražiti povećanje postotka doplatka zbog brige o djeci.

- *Invalidska mirovina*

Pravo na invalidsku mirovinu stječe osiguranik prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju koja ima:

- Nastalu invalidnost I. kategorije
- Nastali invaliditet II. kategorije i nije sposobna za drugi rad s punim radnim vremenom bez profesionalne rehabilitacije koja joj nije zajamčena jer ima više od 55 godina
- Nastali invaliditet II. kategorije i nije sposobna za drugi rad u nepunom radnom vremenu od najmanje četiri sata dnevno bez profesionalne rehabilitacije koja joj nije zajamčena jer je starija od 50 godina
- Nastali invaliditet II. odnosno III. kategorije te joj nije zajamčeno odgovarajuće zaposlenje jer je navršila 65 godina života.

U slučaju ozljede na radu ili profesionalne bolesti, kao i u slučaju ozljede izvan rada ili bolesti, osiguranik također može ostvariti prava na invalidsku mirovinu. Međutim, u takvom slučaju, osiguranik mora biti uključeni u obvezno osiguranje u prethodno utvrđenom razdoblju.

- *Udovička i obiteljska mirovina*

Na udovičku mirovinu prava se mogu ostvariti zbog smrti bračnog ili izvanbračnog druga. Uvjet za ostvarivanje takve mirovine jest da do smrti osiguranika osoba koja je mirovinu zatražila, ima 58 godina, ako je potpuno nesposobna za rad ili ako mora uzdržavati djecu koja ostvaruju pravo na obiteljsku mirovinu. Isto tako, pravo na udovičku mirovinu ostvaruje i razvedeni bračni ili izvanbračni drug ukoliko ga je umrla osoba bila dužna uzdržavati.

Obiteljska mirovina pripada djeci, pastorkama, praunucima, unukama, unucima i drugoj djeci bez roditelja koju je osiguranik uzdržavao. Ova vrsta mirovine pripada i roditeljima koje je uzdržavalo umrlo dijete. Za stjecanje ovog prava postavljaju se različiti uvjeti – dob, obrazovanje, nesposobnost za rad, kako na strani umrle osobe tako i na strani članova obitelji.

- *Djelomična mirovina*

Djelomična mirovina ostvaruje se u slučaju kada osiguranik ostvaruje uvjete za odlazak u starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu, no želi nastaviti raditi uz nepotpuno radno vrijeme, odnosno najmanje dva sata dnevno ili deset sati tjedno.

2.2. Zakonodavni okvir

Već spomenuti Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju na snazi je od 01. siječnja 2013. godine, te je njime propisan sadržaj i djelokrug samog Zakona, temeljna načela i opseg osiguranja, prava i obveze, financiranje, tko su osiguranici, vrste mirovina i tako dalje.

Tako članak 2. Zakona govori da obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti obuhvaća obvezno i dobrovoljno uključivanje u obvezna osiguranja te prava i obveze iz obveznog osiguranja za slučaj starosti, invaliditeta i smrti, utvrđene na temelju rada, a prema načelima uzajamnosti i solidarnosti. Obvezno osiguranje temelji se na odgovornosti Republike Slovenije, poslodavaca i na osobnoj odgovornosti osiguranika. Nadalje, obvezno dodatno mirovinsko osiguranje obuhvaća obvezno uključivanje u profesionalno osiguranje te prava i obveze iz osiguranja za starost i smrt, utvrđena na temelju doprinosa za ovaj oblik osiguranja. Isto tako, dobrovoljno dodatno mirovinsko osiguranje obuhvaća uključivanje u kolektivno i individualno dodatno osiguranje te prava i obveze iz osiguranja za starost i smrt, utvrđena na temelju uplata u ovaj oblik osiguranja.

Članak 3. Zakona govori o pravima osiguranika. Obveznim osiguranjem tako se jamče mirovinska prava, prava po osnovi invaliditeta, pravo na godišnji doplatak i pravo na pomoć i poslugu. Profesionalnim osiguranjem jamči se pravo na profesionalnu mirovinu, dok dopunsko osiguranje jamči pravo na dodatnu starosnu mirovinu i pravo na prijevremeni dodatnu mirovinu u obliku mirovinske rente.

U članku 8. naveden je način financiranja mirovinskog sustava. Obvezno osiguranje financiraju osiguranici, poslodavci i Republika Slovenija, ali se obvezna osiguranja financiraju i iz fondova demografske pričuve i drugih izvora utvrđenih Zakonom. Profesionalno osiguranje financiraju poslodavci, a dodatno osiguranje financiraju članovi i poslodavci.

Fizičke osobe koje ispunjavaju uvjete za osiguranje iz ovog Zakona moraju biti osiguranje. Osiguranici su i osobe koje dobrovoljno pristupaju obveznom osiguranju, govori članak 13. Zakona.

Prema članku 25. Zakona, dobrovoljno se u obvezno osiguranje može uključiti i:⁴²

- Osoba sa stalnim prebivalištem u Republici Sloveniji koja je navršila 15 godina života i ne ispunjava uvjete za obvezno uključivanje u osiguranje prema ovom Zakonu
- Državljeni Republike Slovenije koji su zaposleni u inozemstvu ako su neposredno prije odlaska u inozemstvo bili osigurani na području Republike Slovenije ili su prije odlaska u inozemstvo imali stalno prebivalište na području Republike Slovenije
- Osoba u radnom odnosu s nepunim radnim vremenom, ali samo za razliku do punog radnog vremena
- Korisnici obiteljske ili udovičke mirovine sa stalnim prebivalištem u Republici Sloveniji te primatelji ili korisnici profesionalne mirovine do stjecanja prava na mirovinu
- Prenositelj poljoprivrednog gospodarstva koji ostvaruje rentu za prijelaz iz mjera poljoprivredne politike.

Prava iz obveznog osiguranja navedena su u članku 26. Zakona. Obveznim osiguranjem jamči se pravo na starosnu, prijevremenu, invalidsku, udovičku i udovičku mirovinu te pravo na obiteljsku i djelomičnu mirovinu. Obveznim osiguranjem jamče se i prava po osnovi preostale radne sposobnosti, i to:⁴³

- Pravo na profesionalnu rehabilitaciju
- Pravo na preseljenje
- Pravo na naknadu za vrijeme profesionalne rehabilitacije
- Pravo na naknadu za vrijeme trajanja profesionalne rehabilitacije
- Pravo na rad s nepunim radnim vremenom
- Pravo na privremenu naknadu
- Pravo na invalidninu
- Pravo na djelomičnu naknadu.

Članak 30. opisuje način računanja mirovinske osnovice te govori kako se starosna mirovina izračunava od mirovinske osnovice koju čine mjesečni prosjek osnovica osiguranika za svaku godinu osiguranja iz koje su plaćeni doprinosi za obvezna osiguranja. Za izračun mirovinske

⁴² Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju, čl. 25

⁴³ Ibidem, čl. 26

osnovice uzimaju se u obzir navedene osnovice koje su umanjene za poreze i doprinose, koji se plaćaju iz plaće po prosječnoj stopi u Republici Sloveniji. Prosječnu stopu poreza i doprinosa iz ovoga stavka utvrđuje i objavljuje ministar nadležan za financije.

Najniža mirovinska osnovica, prema članku 36. Zakona, utvrđuje se od 1. siječnja svake kalendarske godine u iznosu od 76,5% prosječne mjesečne plaće isplaćene u Republici Sloveniji u prethodnoj kalendarskoj godini, umanjene za poreze i doprinose plaćene iz plaće i uvećana za postotak s kojim se usklađuju mirovine od 1. siječnja tekuće kalendarske godine. S druge strane, najviša mirovinska osnovica utvrđuje se u četverostrukom iznosu najniže mirovinske osnovice.

O djelomičnoj mirovini govori članak 40. Zakona. Na djelomičnu mirovinu pravo ima osiguranik koji je ispunio uvjete za stjecanje prava na prijevremenu ili starosnu mirovinu, no želi nastaviti raditi uz nepotpuno radno vrijeme, odnosno najmanje dva sata dnevno ili deset sati tjedno. Djelomična mirovina izračunava se od prijevremene ili starosne mirovine obračunate na dan njegova stupanja na snagu, u postotku koji odgovara skraćanju punog radnog vremena. Razmjerni dio iznosa koji se isplaćuje najduže tri godine iznosi:⁴⁴

- 20% kada osiguranik radi četiri sata dnevno ili je osigurano vrijeme 20 do 24 sata tjedno
- 25% kada osiguranik radi pet sati dnevno ili je osigurano vrijeme između 25 i 29 sati tjedno
- 30% kada osiguranik radi šest sati dnevno ili vrijeme osiguranja iznosi 30 do 34 sata tjedno
- 35% kada osiguranik radi sedam sati dnevno ili je osigurano vrijeme između 35 i 39 sati tjedno.

Razmjerni dio iznosa po isteku roka od tri godine iznosi:⁴⁵

- 10% kada osiguranik radi četiri sata dnevno ili je osigurano vrijeme između 20 i 24 sata tjedno
- 12,5% kada osiguranik radi pet sati dnevno ili je osigurano vrijeme između 25 i 29 sati tjedno
- 15% kada osiguranik radi šest sati dnevno ili je osigurano vrijeme 30 do 34 sata tjedno

⁴⁴ Ibidem, op.cit., čl. 40

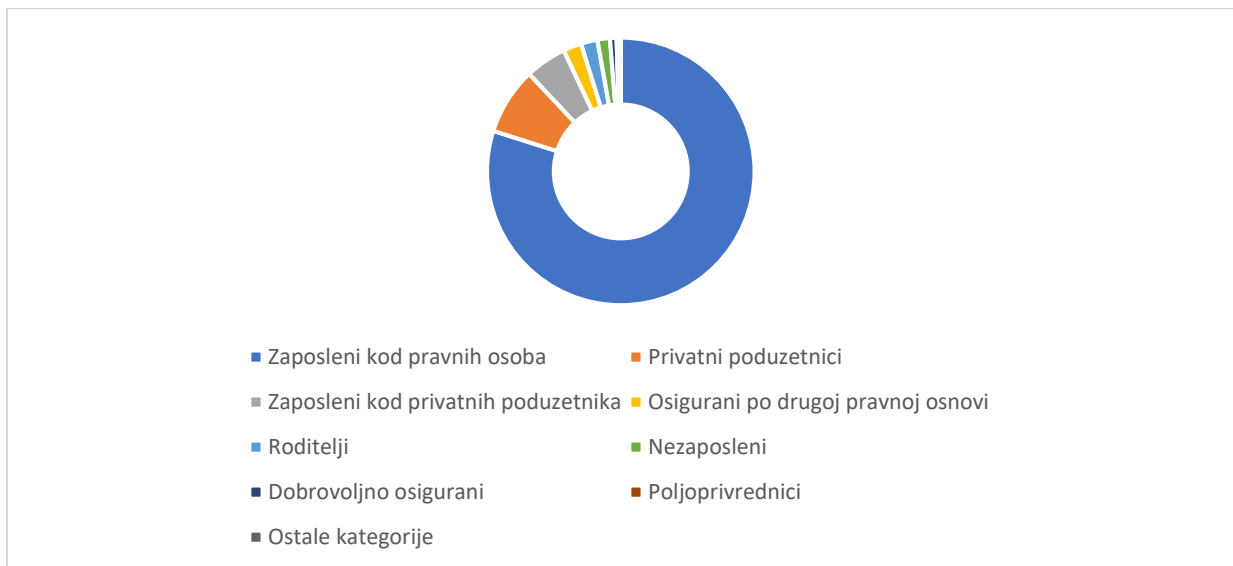
⁴⁵ Ibidem, op.cit. čl. 40

- 17,5% kada osiguranik radi sedam sati dnevno ili je osigurano vrijeme između 35 i 39 sati tjedno.

2.3. Analiza poslovanja mirovinskog sustava u Republici Sloveniji

Na mrežnim stranicama Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije objavljen je Godišnji izvještaj za 2022. godinu. Kako je i navedeno, godina 2022. bila je izuzetno dinamična i izazovna zbog više izmjena i dopuna trenutnog Zakona. Unatoč tome, svi ciljevi uspješno su ispunjeni.

Graf 1 Struktura osiguranika Republike Slovenije

Izvor: Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije, Godišnje izvješće 2022.

U 2022. godini zaposleni kod pravnih osoba činili su najveći udio u ukupnom broju osiguranika, odnosno 79,9%. Slijede privatni poduzetnici s 8,1% i osobe zaposlene kod privatnih poduzetnika s 5%. Udio nezaposlenih smanjio se u odnosu na prethodnu 2021. godinu te iznosi 1,5%, dok se udio osiguranih po drugoj osnovi povećao te iznosi 2,2% u 2022. godini. Cijela struktura prikazana je grafom ispod.

Tablica 4 Kretanje broj osiguranika i broja korisnika mirovine od 2013. do 2022. godine u Republici Sloveniji

GODINA	OSIGURANICI	KORISNICI MIROVINE
2013.	833.121.	602.311
2014.	843.558	608.885
2015.	875.414	612.018
2016.	891.002	613.683
2017.	914.313	615.681
2018.	939.149	617.299
2019.	960.755	620.459
2020.	958.148	624.735
2021.	965.002	624.768
2022.	989.063	628.082

Izvor: Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije, Godišnje izvješće 2022.

Od 2013. godine pa sve do danas vidljivo je postepeno povećanje i broja osiguranika, ali i broja korisnika mirovine. Omjer broja osiguranika i korisnika mirovine je 2013. godine iznosio 1,38, dok je na posljednji dan 2022. godine iznosio 1,57. Ovakvo povećanje nije zabrinjavajuće, te je mirovinski sustav Republike Slovenije i dalje likvidan.

Tablica 5 Prihodi Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije za 2021. i 2022. godinu u eurima

PRIHODI	2021.	2022.
Porezni prihodi	5.031.663.643	5.396.363.643
-doprinosi za socijalno osiguranje	5.031.663.643	5.396.363.643
Transforni prihodi	1.147.580.782	1.280.100.256
-obveze državnog proračuna	980.125.738	1.106.925.738
-druga sredstva primljena iz državnog proračuna za tekuću Covid-19 potrošnju	68.046.252	68.000.000
-roditeljska naknada	36.762.180	39.850.203
-naknade za vrijeme nezaposlenosti	10.497.097	12.323.592
-naknade za vrijeme bolovanja	2.149.515	3.000.723
-priljevi Društva kapitala d.d.	50.000.000	50.000.000

Ostali prihodi	20.742.258	38.625.258
-neporezni prihod	36.957.878	37.641.878
-kapitalni prihod	100.403	886.403
-sredstva dobivena iz EU	199.977	96.977
UKUPNI PRIHODI	6.199.986.683	6.715.089.157

Izvor: Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije, Godišnje izvješće 2022.

Prihodi mirovinskog sustava Republike Slovenije podijeljeni su u tri kategorije – porezni prihodi, transferni prihodi i ostali prihodi. Promatrajući ukupne prihode Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije vidljivo je povećanje za 8,3%.

U 2022. godini porezni prihodi ostvareni su u iznosu od 5.396.363.643 eura, i predstavljaju prihode od doprinosa za socijalno osiguranje. U odnosu na 2021. porezni prihodi bili su 7,2%, odnosno 364.700.000 eura viši. Na samu visinu poreznih prihoda u 2022. utjecao je rast prihoda od socijalnih doprinosa sigurnost u uvjetima daljnjeg rasta gospodarske aktivnosti (uglavnom rasta bruto plaća i broja zaposlenika – primatelja) kao i djelomično donesenih mjera i akata zbog epidemije Covida-19.

Prema ekonomskoj klasifikaciji prihodi iz državnog proračuna klasificiraju se kao transferni prihodi te podrazumijevaju obveze državnog proračuna, druga sredstva primljena iz državnog proračuna za tekuću Covid-19 potrošnju, doprinose poslodavca od naknade roditeljima i doprinose poslodavaca od naknade za vrijeme nezaposlenosti i bolovanja. Ukupni transferni prihodi su u 2022. godini ostvareni u iznosu od 1.280.100.256 eura te su u usporedbi s 2021. godini bili veći za 11,54% ili 132.519.474 eura. Obveze od državnog proračuna ostvarene u 2022. godini ostvarene su u iznosu od 1.106.925.738 eura što je 12,93% više nego prethodne 2021. godine. Druga sredstva primljena iz državnog proračuna za tekuću Covid-19 potrošnju u 2022. godini iznosila su 68.000.000 eura, dok su u 2021. godini iznosila 68.046.252 eura što je 0,1% više. Roditeljska naknada uplaćena od strane poslodavaca je u 2022. godini iznosila 39.850.203 eura što je za 8,4% manje nego prethodne 2021. godine. Naknade za vrijeme nezaposlenosti, kao i naknade za vrijeme bolovanja također plaća poslodavac. Naknade za vrijeme nezaposlenosti u 2022. godini iznosile su 12.323.592 eura što je 17,4% manje nego prethodne godine, dok su naknade za vrijeme bolovanja iznosile 3.000.723 eura, odnosno 39,6% više nego prethodne 2021. godine.

Pod kategoriju ostalih prihoda svrstavamo neporezni prihod, kapitalni prihod i sredstva dobivena iz EU. Neporezni prihodi uključuju sredstva od udjela u dobiti i prihode od imovine,

prihodi od prodaje dobara i usluga i drugi neporezni prihodi. Ostvareni su u iznosu od 37.641.878 eura i u odnosu na 2021. veći su za 84%, ponajviše zbog većih prihoda u 2022. od dividendi koje je osiguralo Društvo za osiguranje Triglav, d. d.⁴⁶ Kapitalni prihodi u 2022. godini ostvareni su u iznosu od 886.403 eura i predstavljaju prihode od prodaje poslovne zgrade i poslovnih prostora dviju područnih jedinica zavoda (OE Celje i OE Murska Subota) i prihod od prodaje stana. Dobivena sredstva iz EU i drugih zemalja u 2022. godini iznosila su 96.997 eura, što je 51% ili 103.000 eura manje od prethodne 2021. godine, te predstavljaju prihode zbog prijenosa mirovinskih prava iz sustava Europske unije.

Tablica 6 Rashodi Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije za 2021. i 2022. godinu u eurima

RASHODI	2021.	2022.
TROŠKOVI MIROVINE	5.197.233.145	5.639.833.145
TEKUĆI TRANSFERI FONDOVIMA SOCIJALNOG OSIGURANJA	457.943.194	494.443.194
SREDSTVA ZA OSIGURANJE SOCIJALNE SIGURNOSTI	341.248.682	357.048.682
NAKNADA PLAĆE (NAKNADA IZ INVALIDSKOG OSIGURANJA)	147.063.705	157.263.705
TRANSFERI NEPROFITNIM ORGANIZACIJAMA I USTANOVAMA	904.000	1.056.000
TEKUĆI TRANSFERI U INOZEMSTVO	142.463	677.463
TROŠKOVI RADA ZAVODA	43.346.942	46.762.261
UKUPNI RASHODI	6.187.882.131	6.697.048.450

Izvor: Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije, Godišnje izvješće 2022.

Rashodi za mirovinski sustav Republike Slovenije podijeljeni su na troškove mirovina, tekuće transfere fondovima mirovinskog osiguranja, transfere za osiguranje socijalne sigurnosti, naknade plaće, transfere neprofitnim organizacijama i ustanovama, tekuće transfere u inozemstvo i troškove rada Zavoda.

Rashodi za mirovine u 2022. godini ostvareni su u iznosu od 5.639.833.145 eura, te su veći su za 8,5% u odnosu na 2021. godinu. Razlog tome je povećani rast prosječnog broja korisnika svih mirovina zajedno gdje najveći udio čine starosne mirovine s čak 80,7%.

⁴⁶ Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, *Letno poročilo 2022*, str. 71.

Pod stavkom tekućih transfera fondovima socijalnog osiguranja podrazumijeva se uplata doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje iz mirovina i naknada iz invalidskog osiguranja. U 2022. godini isplaćeni su u iznosu od 494.443.194 eura što je 8% više nego prethodne 2021. godine zbog povećanja omjera mirovina, ali i naknada.⁴⁷

Sredstva za osiguranje socijalne sigurnosti ostvarena su u iznosu od 357.048.682 eura u 2022. godini. U odnosu na 2021. ti su rashodi veći za 4,6%, odnosno 15.800.000 eura, uglavnom zbog većih izdataka za isplatu godišnjeg dodatka, invalidnina za tjelesno oštećenje i dodatak za pomoć potrebitima.

Izdaci za naknade iz invalidskog osiguranja iznosili su 175.263.705 eura u 2022. godini, te podrazumijevaju invalidnine, naknade za vrijeme profesionalne rehabilitacije, privremene i djelomične naknade. U odnosu na 2021. izdaci za naknade iz invalidskog osiguranja veći su za 6,2%, odnosno za 10.200.000 eura.

U 2022. godini transferi neprofitnim organizacijama i ustanovama isplaćeni su u iznosu od 1.056.000 eura što je u usporedbi s prethodnom 2021. godinom više za 30,4%. Najveći dio isplaćenih sredstava bio je namijenjen za:⁴⁸

- troškovi profesionalne rehabilitacije invalida
- ostali transferi neprofitnim organizacijama i institucijama
- troškovi usluga ustanova za osposobljavanje osoba s invaliditetom.

U 2022. godini uplaćeno je 677.463 eura sredstava za prijenos mirovinskih prava u EU sustav prema Zakonu o prijenosu mirovinskih prava (Službeni list Republike Slovenije, br. 34/10). Ta su sredstva bila, u odnosu na 2021. godinu, veća za 374,3% ili 535.000 eura.

Troškovi poslovanja Zavoda u 2022. godini ostvareni su u iznosu od 46.762.261 eura što u ukupnoj strukturi rashoda iznosi 0,7%. U odnosu na prethodnu 2021. godinu vidljivo je povećanje od 7,9%, odnosno 3.415.319 eura.

Za mirovinski sustav kakav trenutno djeluje u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji zaslužne su, prije svega, provedene reforme. Mirovinski sustav potrebno je prilagođavati promjenama koje se događaju, kao što su demografske promjene ili pak promjene na tržištu rada. Budući da je glavni cilj mirovinskog sustava pružanje pomoći umirovljenicima, on mora biti funkcionalan u svim područjima djelovanja – uvjeti za odlazak u mirovinu što

⁴⁷Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, op. cit., str. 74.

⁴⁸Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, op. cit., str. 76.

podrazumijeva dobne granice, način financiranja sustava, određivanje visine mirovine, mogućnost rada nakon odluke o mirovini, ali i drugo. Temeljni problem mirovinskog sustava Republike Hrvatske leži u samom financiranju što je reformama ostao neriješeni problem. S druge strane, zahvaljujući reformama, Republike Slovenija taj je problem uspješno riješila te se danas može pohvaliti održivim mirovinskim sustavom što je vidljivo i prethodno provedenom analizom.

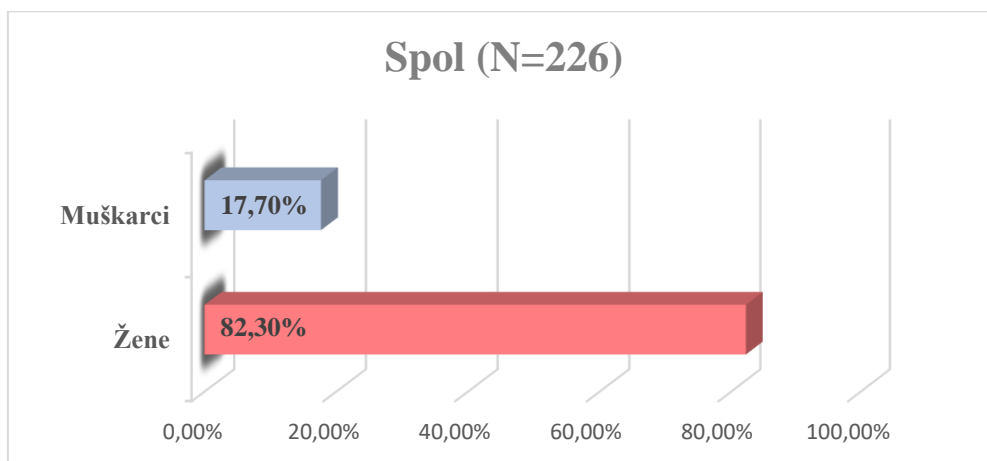
3. Istraživanje stavova studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu o mirovinskom osiguranju u Republici Hrvatskoj

U literaturi ne postoji definicija mirovinske pismenosti, ali prema OECD-u ona glasi: „Mirovinsko opismenjavanje je proces u kojem se budući korisnici mirovina informiraju i poboljšavaju razumijevanje obveznog mirovinskog osiguranja i karakteristika mirovinskog sustava zemlje općenito da bi postali svjesni ograničenja tog sustava te razvili vještine i znanje o mogućnostima privatne štednje pomoću koje mogu povećati primjerenost mirovinskih primanja te se time osposobiti za poduzimanje učinkovitih mjera za poboljšanje svoje dobrobiti u trećoj životnoj dobi.“⁴⁹

Pregledom dostupne literature uočeno je kako se mirovinska pismenost kod građana ne ispituje zasebno već uvijek uz financijsku pismenost. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati znanje i stavove studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu upravo o samoj mirovinskoj pismenosti, te istražiti u kolikoj su mjeri studenti upoznati sa samim mirovinskim sustavom Republike Hrvatske. Navedeno istraživanje provedeno je korištenjem metode ispitivanja. Vrsta uzorka je bila prigodni uzorak, a istraživanje se provodilo od 8. do 23. ožujka 2023. godine. Instrument istraživanja bio je anketni upitnik koji se sastojao od ukupno sedamnaest pitanja. U prvom dijelu anketnog upitnika nalaze se pitanja strukturiranog tipa s jednim točnim odgovorom i pitanja točno/netočno. Drugi dio anketnog upitnika odnosi se na socio-demografske podatke gdje se ispituje spol, dob i godina studija ispitanika. Anketa je oblikovana pomoću Google obrasca, a provedena je online putem društvenih mreža. Anketnom upitniku pristupilo je 226 studenata od kojih je 82,3%, odnosno 186 žena, dok ostalih 17,7%, odnosno 40 čine muškarci što je vidljivo i na grafičkom prikazu 2.

⁴⁹ Vehovec, „Financijska i mirovinska pismenost: međunarodna iskustva i prijedlozi za Hrvatsku“, 2011, 68.

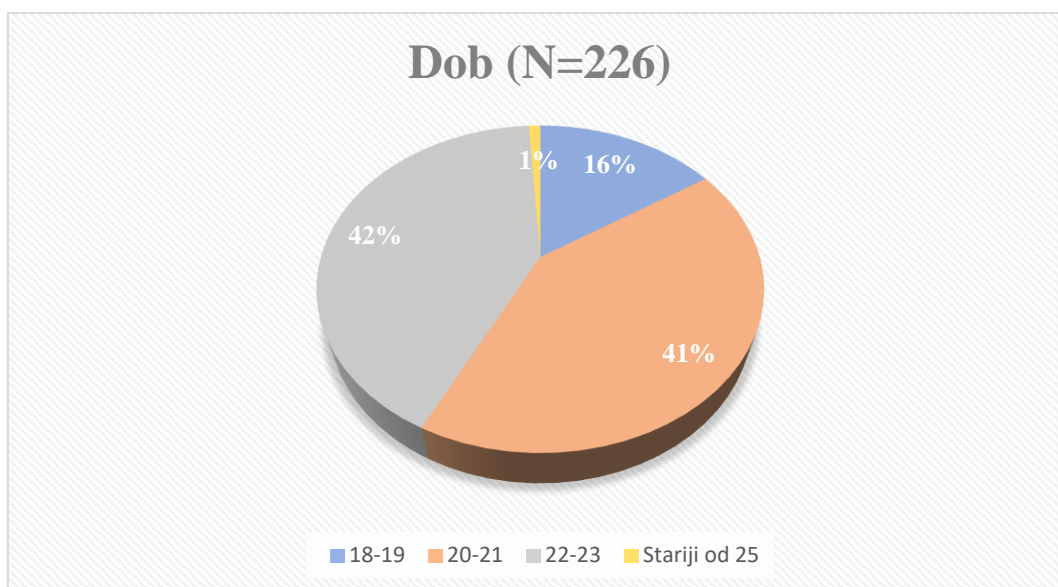
Graf 2 Ispitanici prema spolu (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Najveći broj ispitanika u dobi je između 22. i 23. godine života (37,6%) i između 20. i 21. godine života (37,6%). Zatim slijede ispitanici između 24 i 25 godina (9,7%), između 18 i 19 godina (14,2%) i oni stariji od 25 godina (0,9%) što prikazuje grafički prikaz 3.

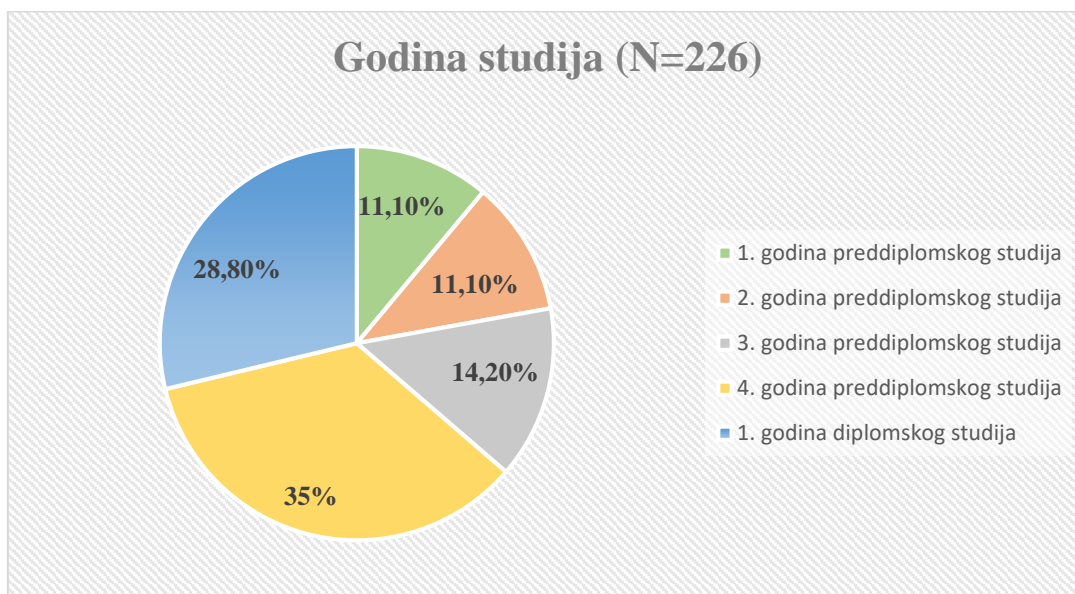
Graf 3 Ispitanici prema dobi (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Promatrajući godinu studija vidljivo je kako je najveći broj ispitanika na četvrtoj godini preddiplomskog studija, njih 79 (35%) i na prvoj godini diplomskog studija, njih 65 (28,8%). Ispitanici na trećoj godini preddiplomskog studija čine 14,2%, odnosno njih 32, dok je podjednaki broj ispitanika trenutno na prvoj i drugoj godini preddiplomskog studija, njih 25 što čini 11,1%. Strukturu ispitanika prema godini studija prikazuje grafički prikaz 4.

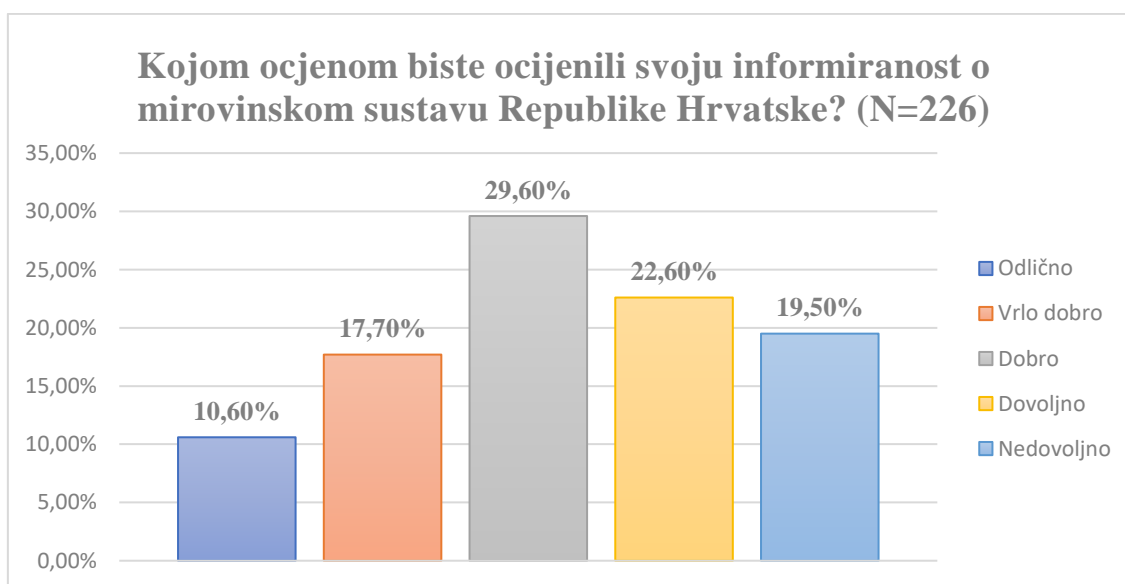
Graf 4 Ispitanici prema godini studija (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Prije glavnog djela anketnog upitnika željelo se saznati kojom ocjenom ispitanici, odnosno studenti, ocjenjuju svoju informiranost o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske. Najveći broj ispitanika (29,6%) odgovorio je kako smatraju da su dobro informirani o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske, dok najmanje (10,6%) njih smatra kako je odlično informirano. Na grafičkom prikazu 5 prikazani su odgovori na postavljeno pitanje.

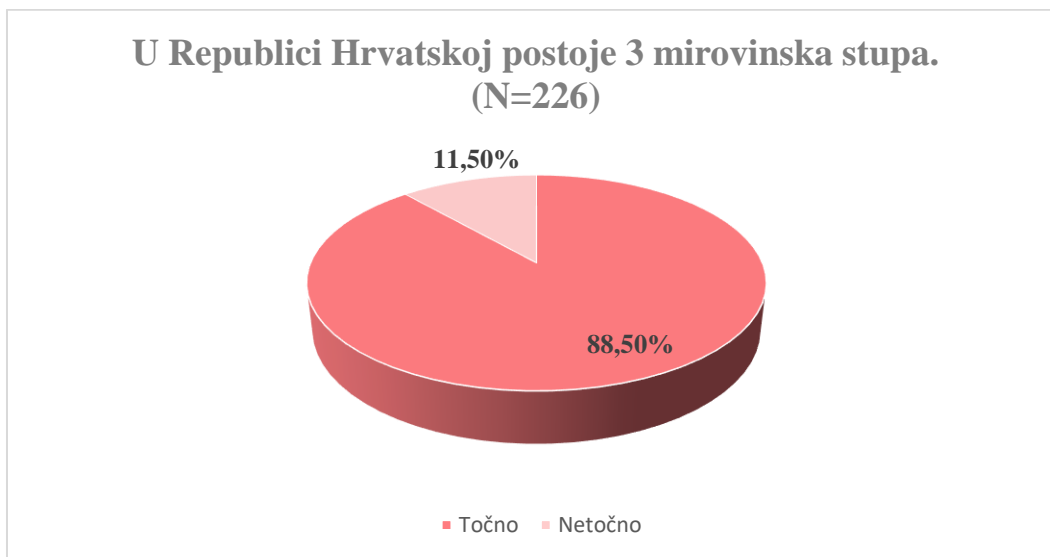
Graf 5 Informiranost o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Iduće pitanje oblikovano je kao tvrdnja gdje su ispitanici trebali odgovoriti je li ona točna ili netočna. Tvrdnja tako glasi „U Republici Hrvatskoj postoje 3 mirovinska stupa“. Njih 88,5% reklo je kako je tvrdnja točna što pokazuje da ispitanici, odnosno studenti znaju osnovnu činjenicu vezanu uz mirovinski sustav. Ipak, njih 11,5% odgovorilo je kako tvrdnja nije točna što je prikazano grafičkim prikazom 6.

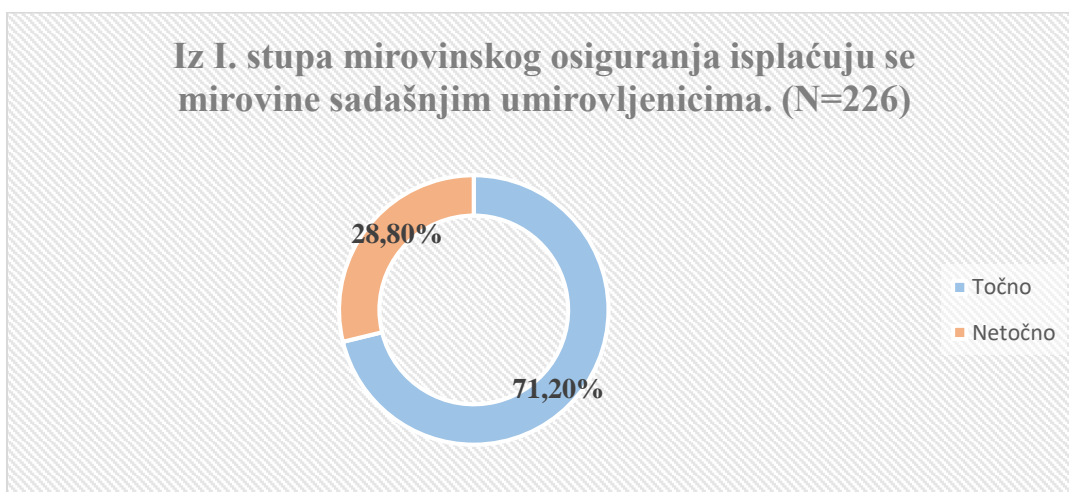
Graf 6 Mirovinski stupovi (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Grafički prikaz 7 prikazuje kako su ispitanici odgovorili na iduće pitanje, odnosno koliko njih je upoznato s činjenicom kako se iz I. stupa mirovinskog osiguranja isplaćuju mirovine sadašnjim umirovljenicima. Njih 71,2% bilo je sigurno i reklo kako je tvrdnja točna, dok ostalih 28,8% smatra kako tome nije tako.

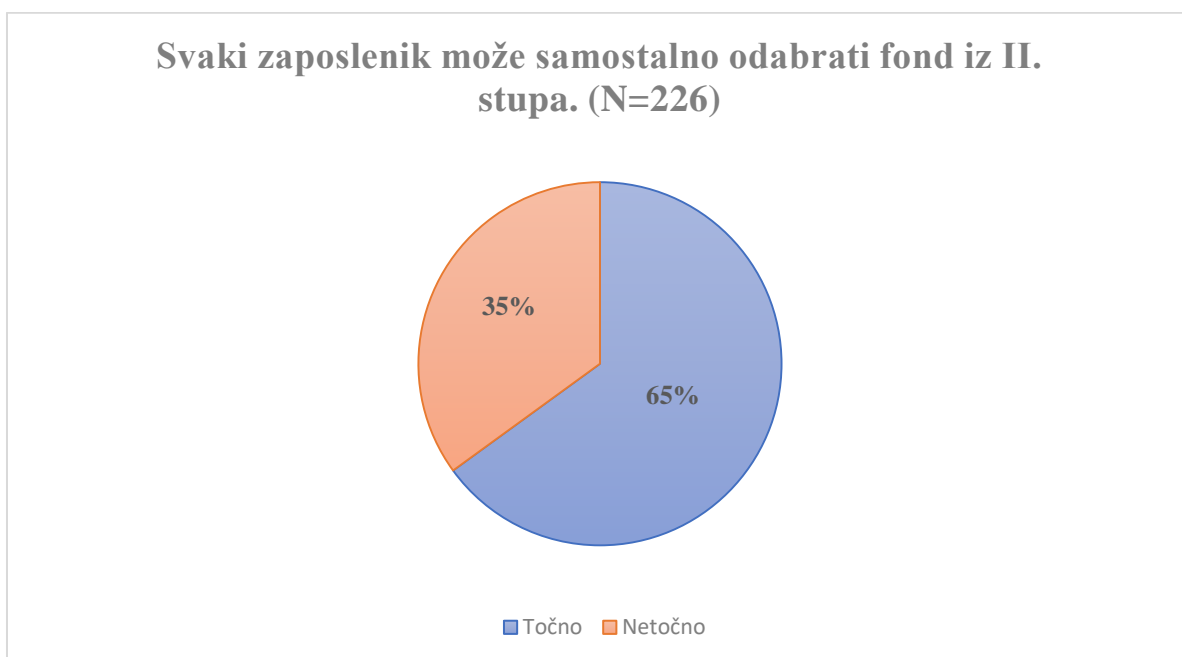
Graf 7 Isplata mirovine sadašnjim umirovljenicima (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Treća tvrdnja odnosila se na samostalan odabir svakog zaposlenika u vezi fondova iz II. stupa mirovinskog osiguranja. Tvrdnja je točna jer II. stup mirovinskog osiguranja daje veću slobodu nego I. stup i to upravo u pogledu samostalnog odabira fondova s čime se složio ipak nešto manji broj ispitanika, odnosno njih 65%. Ukupni rezultat prikazan je u grafičkom prikazu 8.

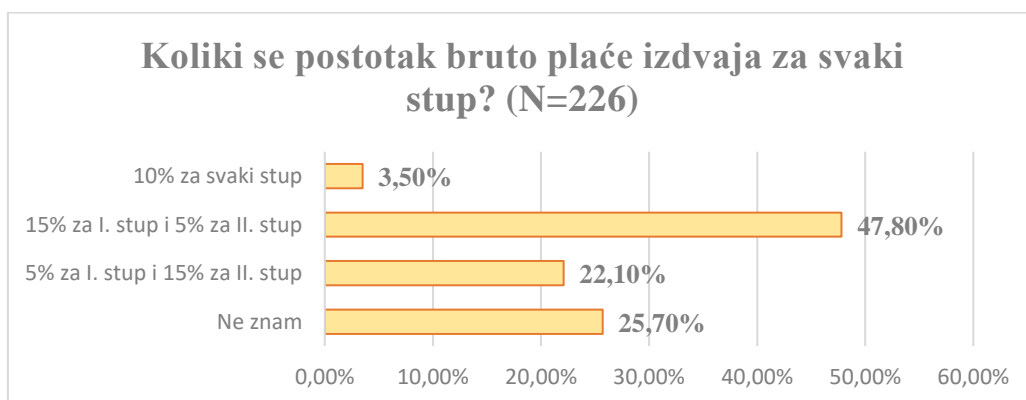
Graf 8 Samostalni odabir fonda iz II. stupa (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Na pitanje „Koliki se postotak bruto plaće izdvaja za svaki stup?“ bilo je četiri ponuđenih odgovora od kojih je točan da se izdvaja 15% za I. stup i 5% za II. stup. To je znalo 48,7% ispitanika, dok je čak njih 25,7% odgovorilo „Ne znam“ što je prikazano i u grafičkom prikazu 9.

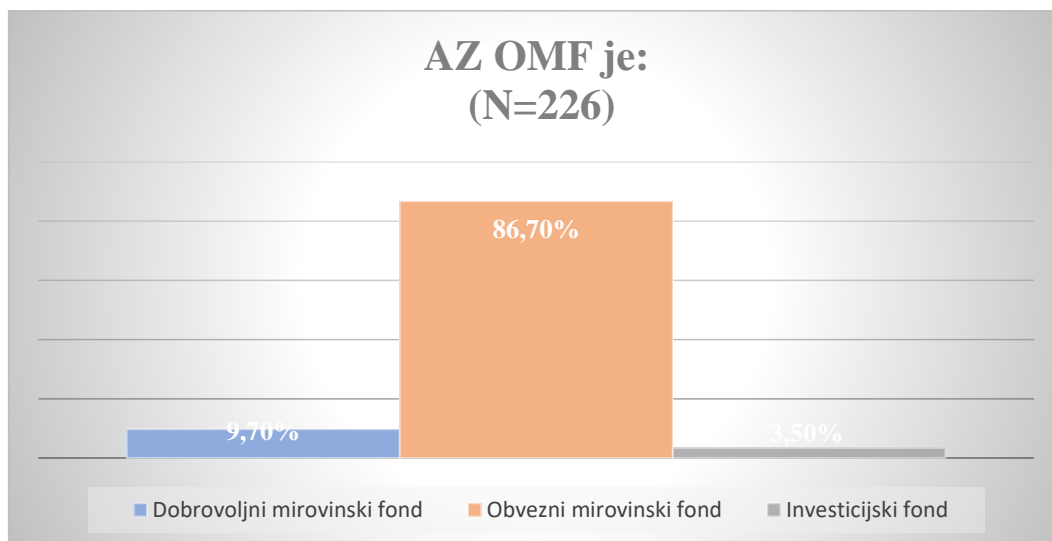
Graf 9 Postotak izdvajanje bruto plaće za svaki mirovinski stup (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Iduće je pitanje kreirano u cilju logičkog zaključivanja, te je bilo potrebno odgovoriti što znači skraćenica OMF – obavezni mirovinski fond. Logikom je to zaključilo njih 86,7%, dok je njih 9,7% reklo kako je to skraćenica za dobrovoljni mirovinski fond, a njih 3,5% kako je to investicijski fond. Grafički prikaz 10 to i prikazuje.

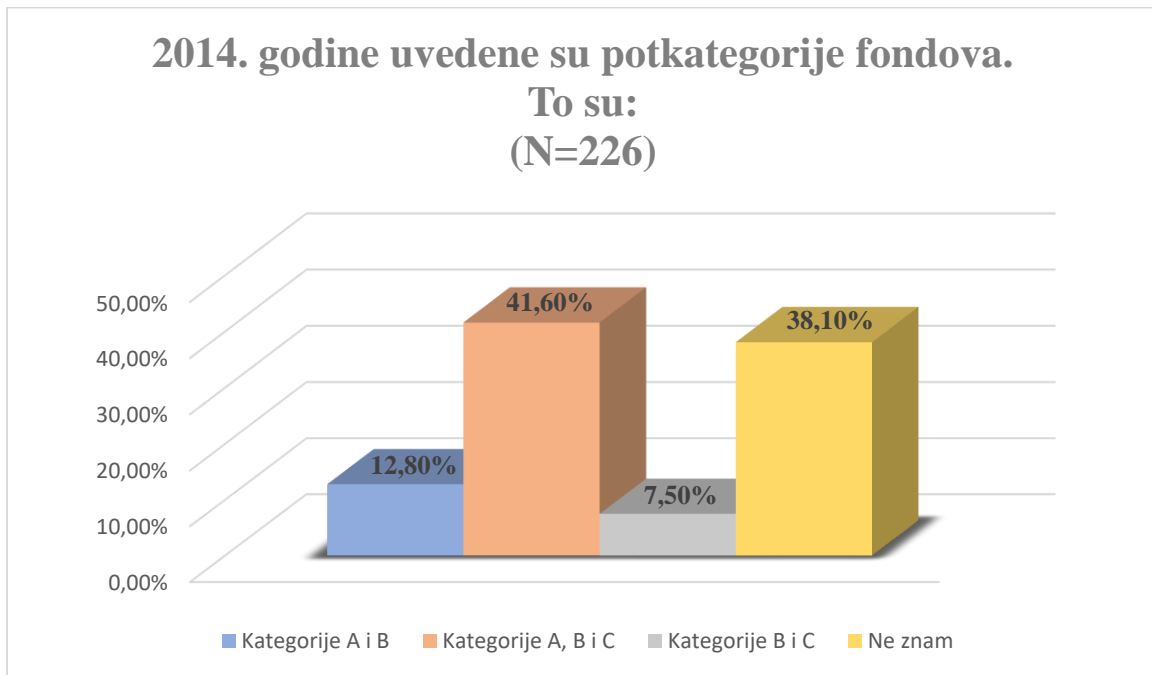
Graf 10 Skraćenica OMF (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

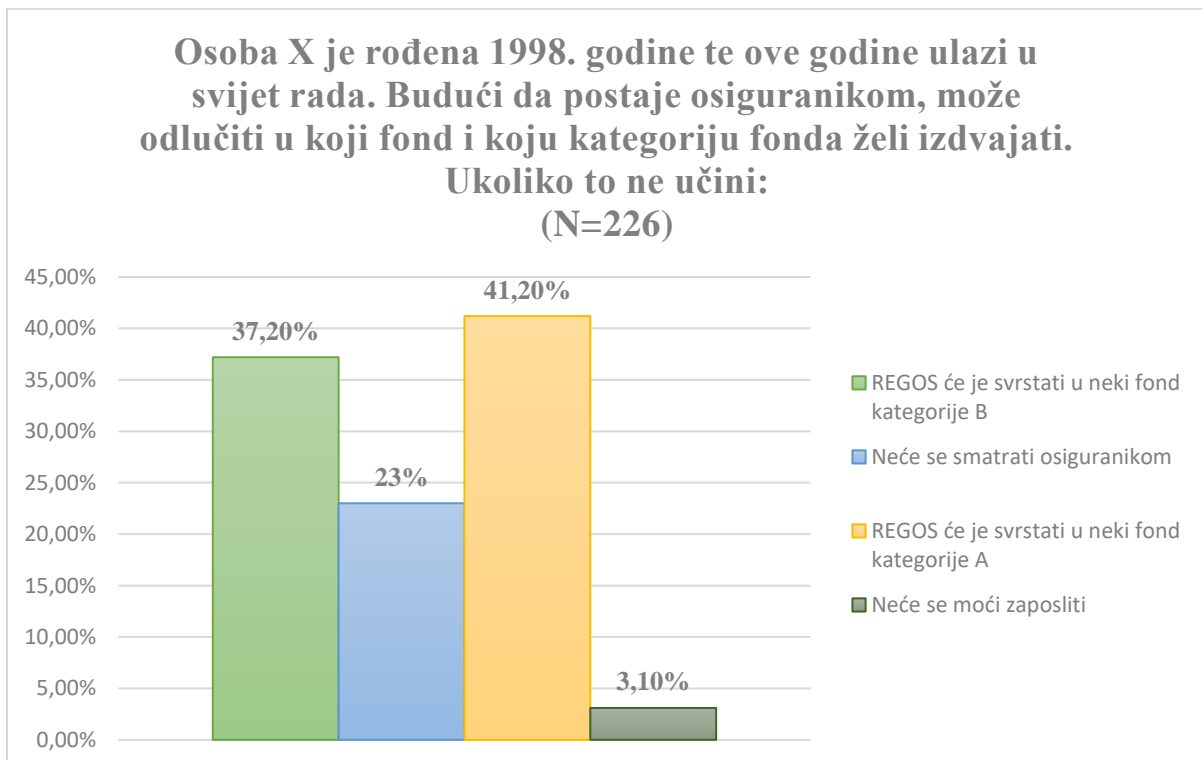
Nastavna dva pitanja odnosila su se na potkategorije fondova. Jedno se pitanje odnosilo na potkategorije fondova koje su uvedene 2014. godine gdje je točan odgovor bio da su to kategorije A, B i C što je znalo 41,6%, no čak 38,1% ispitanika reklo je kako odgovor na postavljeno pitanje ne zna što prikazuje i grafički prikaz 11. Drugo je pitanje glasilo „Osoba X je rođena je 1998. godine te ove godine ulazi u svijet rada. Budući da postaje osiguranikom, može odlučiti u koji fond i koju kategoriju fonda želi izdvajati. Ukoliko to ne učini:“. Točan odgovor je da će je tada REGOS svrstati u neki fond kategorije A što je znalo i 41,2% ispitanika. Također, njih 23% smatra da se tada osoba X neće smatrati osiguranikom što pokazuje kako studenti, odnosno ispitanici nisu detaljno upoznati s mirovinskim sustavom. Svi odgovori prikazani su grafičkim prikazom 12.

Graf 11 Potkategorije fondova (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Graf 12 Svrstavanje u fond od strane REGOS-a (N=226)

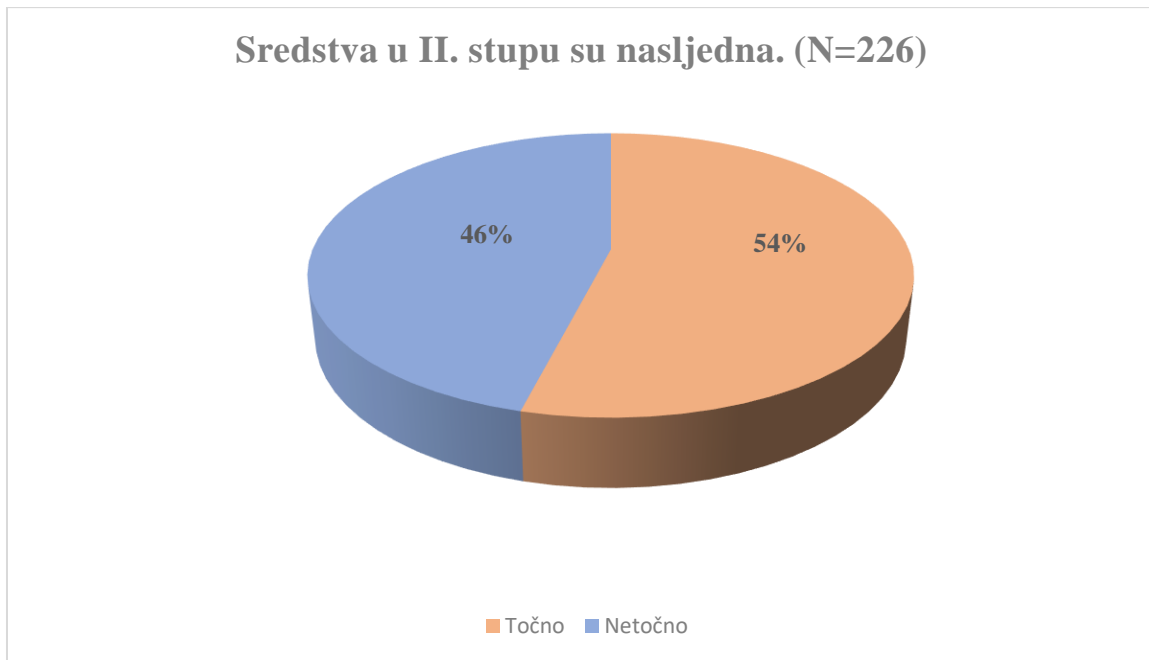

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Iduća se tvrdnja odnosila na nasljednost sredstva u II. stupu što je točno, odnosno sredstva iz II. stupa jesu nasljedna. Njih 54% odgovorilo je točno, dok 46% smatra kako ta sredstva nisu

nasljedna što također dokazuje kako ispitanici nisu detaljno upoznati s mirovinskim osiguranjem. Grafički prikaz 13 to i potvrđuje.

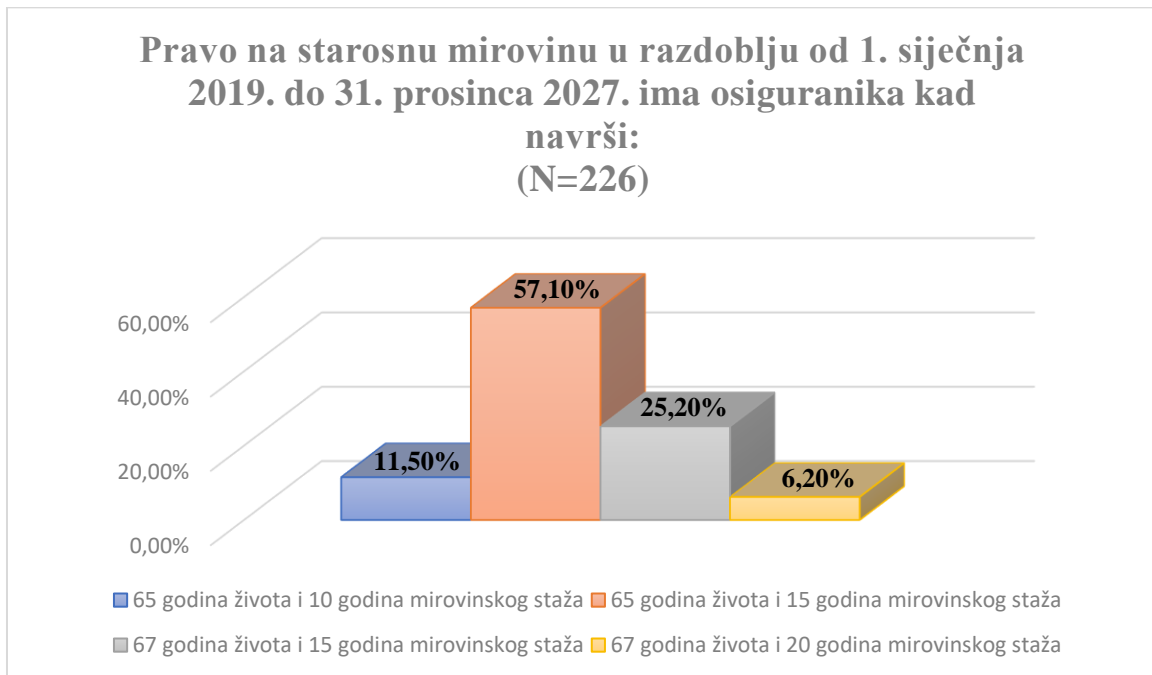
Graf 13 Nasljednost sredstva iz II. mirovinskog stupa (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Znaju li ispitanici kada osiguranik ima pravo na starosnu mirovinu, ispitalo se idućim pitanjem. Njih 57,1% odabralo je točan odgovor te su pokazali kako su upoznati sa Zakonom prema kojem se do kraja 2027. godine u mirovinu odlazi s navršениh 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža. Isto tako, njih 25,2% smatra kako je to nakon navršениh 67 godina života i 15 godina mirovinskog staža što može biti rezultat logičkog razmišljanja zbog inicijative „67 je previše“ koja je zagovarala povratak dobi za odlazak u mirovinu na 65 godina što je na kraju i prihvaćeno.

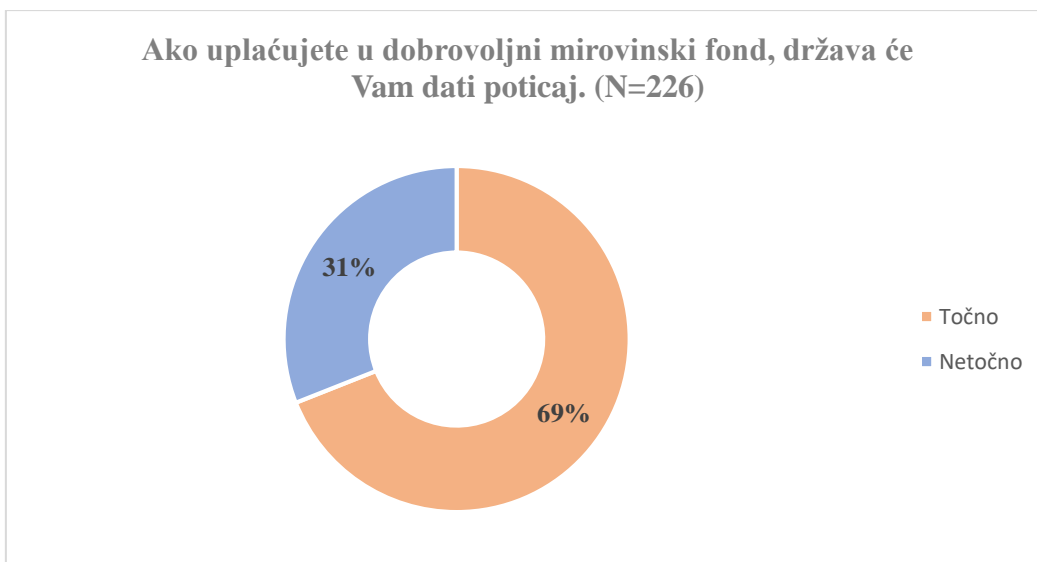
Graf 14 Pravo na starosnu mirovinu (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Sljedećom tvrdnjom željelo se vidjeti koliko ispitanika je upoznato s državnim poticajima prilikom ulaganja u dobrovoljni mirovinski fond, te se došlo do zaključka kako je čak njih 69% upoznato i reklo kako je tvrdnja točna, dok njih 31% smatra kako je tvrdnja netočna i da država ne daje takve poticaje što je prikazano grafičkim prikazom 15.

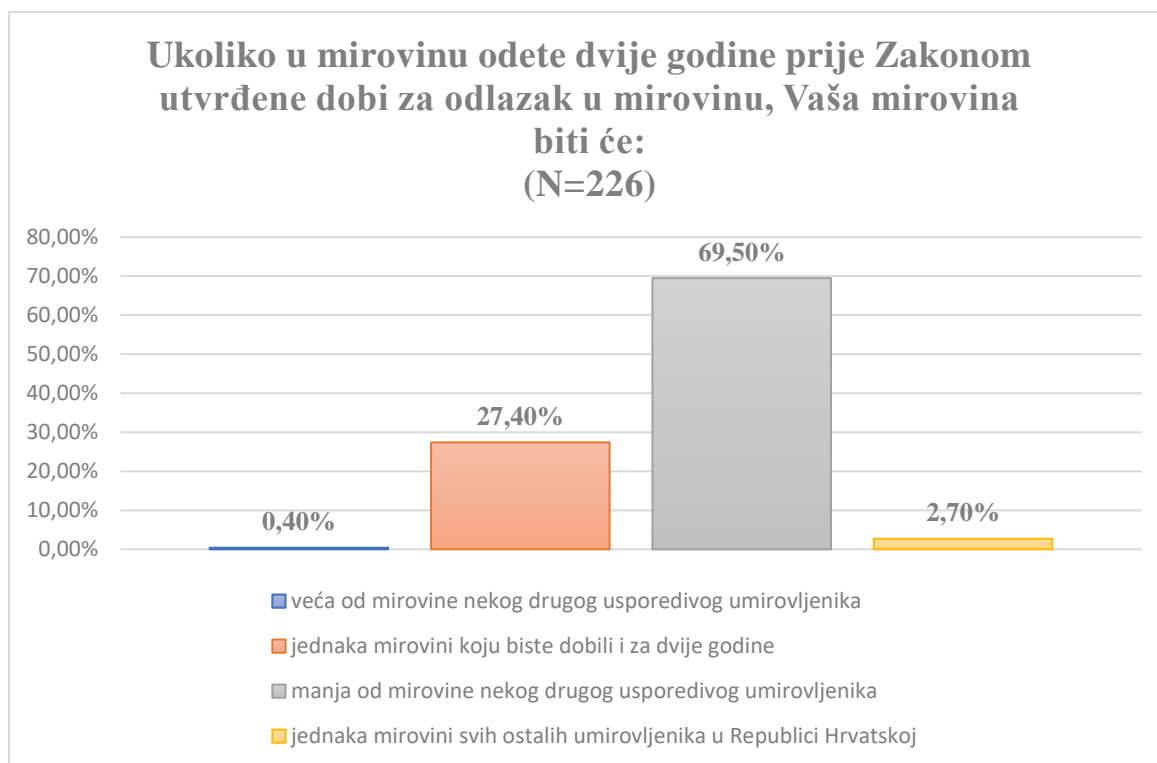
Graf 15 Državni poticaj za ulaganje u dobrovoljni mirovinski stup (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Iduće pitanje također ispituje logičko zaključivanje ispitanika te se odnosi na visinu mirovine ukoliko osiguranik odluči otići u mirovinu dvije godine prije Zakonom utvrđene dobi. Njih 69,5% odgovorilo je kako će tada mirovina osiguranika biti manja od nekog drugog usporedivog umirovljenika što je točno, dok 2,7% ispitanika smatra kako će tada mirovina biti jednaka kao i mirovine svih drugih umirovljenika u Republici Hrvatskoj što prikazuje i grafički prikaz 16.

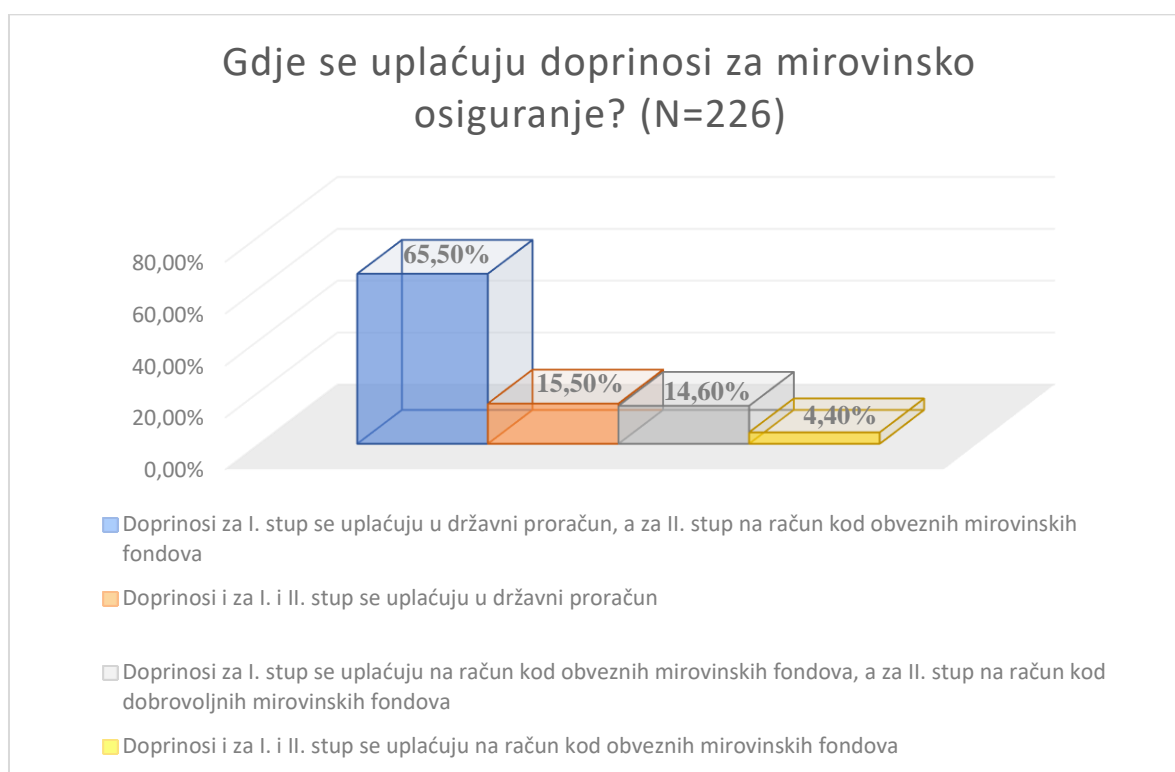
Graf 16 Visina mirovine (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Na pitanje gdje se uplaćuju doprinosi za mirovinsko osiguranje, njih 65,5% odgovorilo je točno, odnosno da se doprinosi za I. mirovinski stup uplaćuju u državni proračun, a za II. stup na račun kod obveznih mirovinskih fondova. Da se doprinosi i za I. i za II. stup uplaćuju u državni proračun smatra 15,5% ispitanika. Rezultati su prikazani u grafičkom prikazu 17.

Graf 17 Doprinosi za mirovinsko osiguranje (N=226)

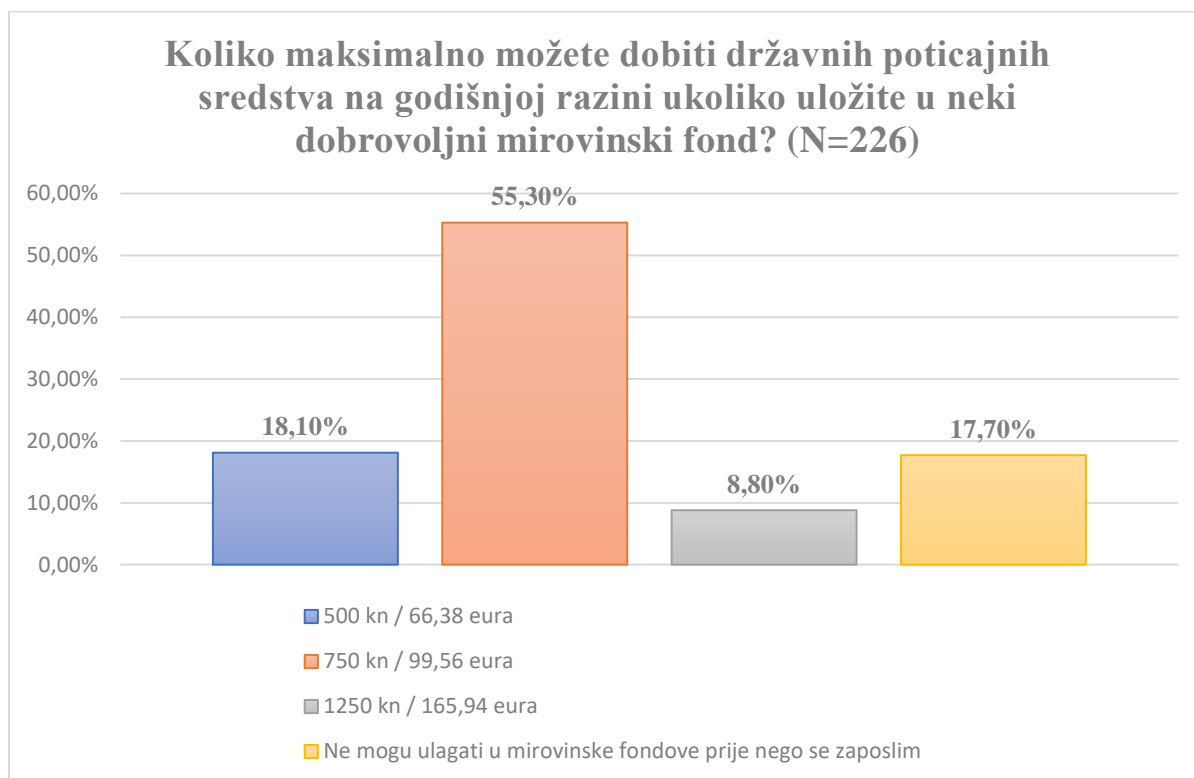

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Posljednje se pitanje također odnosi na državni poticaj i dobrovoljni mirovinski fond, odnosno koliko se maksimalno može dobiti poticajnih sredstva na godišnjoj razini. Točan odgovor je 750 kn (99,56 eura) što je znalo 55,3% ispitanika, dok njih 17,7% smatra kako ne mogu ulagati u dobrovoljne mirovinske fondove prije nego li se zaposle što nije točno. U dobrovoljni mirovinski fond može ulagati svaka fizička osoba koja je punoljetna, odnosno napunila je 18 godina života i ima otvoren račun u banci. Štednja u 3. stupu, odnosno dobrovoljnom mirovinskom fondu je individualna kapitalizirana štednja koja je u potpunosti dobrovoljna i ovisi o osobnoj odluci svakog člana. Član sam bira visinu, trajanje i dinamiku štednje, a prestankom uplaćivanja ili neredovitim uplatama članstvo u fondu se ne prekida, nego postojeća sredstva na računu i dalje ostvaruju prinose.⁵⁰

⁵⁰ <https://www.rm.f.hr/dobrovoljni-fondovi/12>

Graf 18 Poticajna sredstva na godišnjoj razini (N=226)

Izvor: Izrada autora prema rezultatima istraživanja

Prema provedenom istraživanju može se zaključiti kako su studenti Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji uistinu upoznati s mirovinskim sustavom Republike Hrvatske, iako je skoro 20% ispitanika reklo kako smatra da nedovoljno zna o sustavu. Veliki broj ispitanika tako zna da u Hrvatskoj postoje tri mirovinska stupa, kako se mirovine isplaćuju iz I. stupa, uvjete za stjecanje prava na odlazak u mirovinu i mnogošto drugo. S druge strane, nešto manji broj ispitanika znao je o nasljednosti sredstava, potkategorijama fondova, te mogućnosti dobivanja državnih poticaja za ulaganje u dobrovoljni mirovinski fond. Zaključno, rezultati istraživanja su vrlo zadovoljavajući pogotovo kada se u obzir uzme da su u istraživanju sudjelovali i studenti koji još nisu imali priliku odslušati kolegije o financijama koji pobliže objašnjavaju, između ostaloga, mirovinski sustav Republike Hrvatske.

Zaključak

Socijalno osiguranje Republike Hrvatske sastoji se, uz mirovinski sustav, od zdravstvenog osiguranja, prava za vrijeme nezaposlenosti, socijalne skrbi, roditeljske potpore, te doplatka za djecu.

Mirovinski sustav doživio je određene reforme od 1991. do 2014. godine i jedan je od najvažnijih sustava socijalne sigurnosti u Republici Hrvatskoj. Do uvođenja trodijelnog mirovinskog osiguranja (tri stupa mirovinskog osiguranja) došlo je zahvaljujući tzv. manjoj i velikoj mirovinskoj reformi. Početkom 1990. godine omjer osiguranika i korisnika mirovina bio je 1:2,41, dok je danas taj omjer sve nepovoljniji. Analizirajući financijsko poslovanje Zavoda za mirovinsko osiguranje Republike Hrvatske uočljivo je da se kontinuirano radi na različitim strategijama razvoja mirovinskog osiguranja u cilju poboljšanja kvalitete života najstarijih stanovnika Hrvatske. Tako je potrebno i spomenuti Godišnji plan rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2023. godinu, ali i Provedbeni program Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za razdoblje 2021.-2024. godine. Godišnji plan i Provedbeni program imaju neke zajedničke ciljeve kao i mjere. Tako je prvi cilj Godišnjeg plana i drugi cilj Provedbenog programa isti – „Održivi zdravstveni i mirovinski sustav“. Također je drugi cilj Godišnjeg plana i peti cilj Provedbenog programa isti – „Učinkovita, transparentna i otporna država“. Nadalje, prvi cilj Provedbenog programa je „Očuvanje radnih mjesta i socijalna sigurnost“, dok je treći cilj „Gospodarski oporavak i poslovno okruženje“.

Početak razvoja mirovinskog sustava u Republici Sloveniji datira još iz 1947. godine kada je osnovan Jugoslavenski fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Od tada pa sve do danas, mirovinsko je osiguranje prošlo kroz razne reforme gdje je najbitnije spomenuti povećanje dobne granice za odlazak u mirovinu i rast samih mirovina. Danas, ono se sastoji od tri stupa gdje prvi stup čini obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti, drugi stup pokriva obvezno i dobrovoljno mirovinsko i invalidsko osiguranje, dok treći stup sačinjava mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju dobrovoljne mirovinske štednje. Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju na snazi je od 01. siječnja 2013. godine te govori o pravima, obvezama, načinu obračuna mirovina i mnogočemu drugom. Tako u Sloveniji postoji starosna mirovina, prijevremena starosna mirovina, invalidska mirovina, udovička i obiteljska mirovina, te djelomična mirovina. Prema dostupnim podacima uočljivo je i kako broj osiguranika, ali i broj korisnika mirovine postepeno raste od 2013. godine pa sve do danas. Tako je 2013. godine omjer broja osiguranika i broja korisnika mirovine iznosio 1,38,

dok je na posljednji dan 2022. godine iznosio 1,57. Iako će se povećanje broja korisnika mirovine nastaviti, također će i rasti broj osiguranika zbog čega navedeno povećanje nije zabrinjavajuće.

Kako bi se dobio uvid o mirovinskoj pismenosti studenata, provedeno je istraživanja na studentima Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu putem anketnog upitnika. Anketni se upitnik sastojao od sedamnaest pitanja, te je prikupljeno njih 226. Rezultati samog istraživanja pokazuju kako su studenti dobro upoznati s mirovinskim sustavom Republike Hrvatske što potvrđuje i hipotezu rada. Nije nepobitno kako mjesta za napredak uvijek ima pa je zbog toga potrebno poduzeti potrebne radnje u cilju poboljšanja istog.

Potrebno je kontinuirano unaprjeđivati, poboljšavati i stvarati nove prilike u mirovinskom sustavu Republike Hrvatske i Republike Slovenije, kao i kod same mirovinske pismenosti. Doneseni ciljevi i mjere uvelike će pomoći u samom poboljšanju oba sustava, te će predstavljati ideju kojom će se nadležni voditi.

Bibliografija

- HRPORTFOLIO. *Mirovinski fondovi*. <https://hrportfolio.hr/mirovinski-fondovi> (pristupljeno 26. ožujka 2023.)
- Hrvatska Agencija za nadzor financijskih usluga. *Mirovinski sustav*. Zagreb: Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. https://www.hanfa.hr/uploads/2015/04/08/1428493991_c3e8039b45535f1bdfdb0b3e2487f6.pdf (pristupljeno 9. ožujka 2023.).
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. *Godišnji plan rada Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2023.* Zagreb: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, 2023. https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2022/22-sjednica-UV-19-12-2022/1_Godisnji_plan_rada_HZMO_za_2023.pdf?vel=6132288 (pristupljeno 2. ožujka 2023.).
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. *Izješće o financijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu*. Zagreb: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, 2021. https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2022/15-sjednica-UV-07-06-2022/3-Izvjescje-o-financijskom-poslovanju-za-2021.pdf?vel=1680846 (pristupljeno 18. veljače 2022.).
- Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, *Provedbeni program Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za razdoblje 2021.-2024.* Zagreb: Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2021. https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/ZPPI/Provedbeni_program_MRMSOSP.pdf (pristupljeno 14. veljače 2023.).
- Moje delo. Moja pokojnina. *Pokojninski sistem*. <https://mojedelo-mojapokojnina.si/pokojninski-sistem/> (pristupljeno 12. ožujka 2023.)
- Pension Funds Online. *Pension System in Slovenia*. <https://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/slovenia> (pristupljeno 12. ožujka 2023.)
- Rismondo, Mihovil. "Reforma mirovinskog osiguranja u Sloveniji." *Revija za socijalnu politiku* 6, no. 2 (1999): 147-156. <https://hrcak.srce.hr/file/47239> (pristupljeno 10. ožujka 2023.).
- Šimurina, Nika, Hrvoje Šimović, Maja Mihelja Žaja, Marko Primorac. *Javne financije u Hrvatskoj*. Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb, 2012.

Vehovec, Maja. „Financijska i mirovinska pismenost: međunarodna iskustva i prijedlozi za Hrvatsku.“ Privredna kretanja i ekonomska politika 129 / 2011. <https://hrcak.srce.hr/file/115362> (pristupljeno 4. ožujka 2023.).

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, *Letno poročilo 2022* Ljubljana: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 2023. <file:///C:/Users/Petra/Downloads/Letno%20poro%C4%8Dilo%202022.pdf> (pristupljeno 18. ožujka 2023.).

Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Narodne novine, 2019, br. 19/14, 29/18, 115/18 <https://www.zakon.hr/z/709/Zakon-o-dobrovoljnim-mirovinskim-fondovima> (pristupljeno 24. veljače 2023.).

Zakon o doprinosima. Narodne novine, 2019, br. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14, 143/14, 115/16, 106/18 <https://www.zakon.hr/z/365/Zakon-o-doprinosima> (pristupljeno 24. veljače 2023.).

Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima. Narodne novine, 2019, br. 22/14, 29/18, 115/18 <https://www.zakon.hr/z/712/Zakon-o-mirovinskim-osiguravaju%C4%87im-dru%C5%A1tvima> (pristupljeno 24. veljače 2023.)

Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Službeni list Republike Slovenije, br. 48/22 <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6280> (pristupljeno 15. ožujka 2023.).

Zakon o mirovinskom osiguranju. Narodne novine, 2023, br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, 84/21, 119/22 <https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju> (pristupljeno 2. ožujka 2023.)

Zakon o obveznim mirovinskim fondovima. Narodne novine, 2020, br. 19/14, 93/15, 64/18, 115/18, 58/20 <https://www.zakon.hr/z/708/Zakon-o-obveznim-mirovinskim-fondovima> (pristupljeno 24. veljače 2023.)

Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1. Kretanje broja osiguranika i broja korisnika mirovine od 1980. do 2021. godine	10
Tablica 2. Prihodi i primici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u 2020. i 2021. godinu u kn	11
Tablica 3. Rashodi i izdaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u 2020. i 2021. godinu u kn	12
Tablica 4 Kretanje broj osiguranika i broja korisnika mirovine od 2013. do 2022. godine u Republici Sloveniji	34
Tablica 5 Prihodi Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije za 2021. i 2022. godinu u eurima.....	34
Tablica 6 Rashodi Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije za 2021. i 2022. godinu u eurima.....	36

Grafovi

Graf 1 Struktura osiguranika Republike Slovenije.....	33
Graf 2 Ispitanici prema spolu (N=226).....	40
Graf 3 Ispitanici prema dobi (N=226)	40
Graf 4 Ispitanici prema godini studija (N=226)	41
Graf 5 Informiranost o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske (N=226)	41
Graf 6 Mirovinski stupovi (N=226).....	42
Graf 7 Isplata mirovine sadašnjim umirovljenicima (N=226).....	42
Graf 8 Samostalni odabir fonda iz II. stupa (N=226).....	43
Graf 9 Postotak izdvajanje bruto plaće za svaki mirovinski stup (N=226)	43
Graf 10 Skraćenica OMF (N=226).....	44
Graf 11 Potkategorije fondova (N=226).....	45
Graf 12 Svrstavanje u fond od strane REGOS-a (N=226)	45
Graf 13 Nasljednost sredstva iz II. mirovinskog stupa (N=226)	46
Graf 14 Pravo na starosnu mirovinu (N=226).....	47
Graf 15 Državni poticaj za ulaganje u dobrovoljni mirovinski stup (N=226).....	47
Graf 16 Visina mirovine (N=226)	48
Graf 17 Doprinosi za mirovinsko osiguranje (N=226).....	49
Graf 18 Poticajna sredstva na godišnjoj razini (N=226)	50

Prilog

Poštovani,

Pred Vama se nalazi anketni upitnik u svrhu izrade diplomskog rada na temu "Mirovinski sustav Republike Hrvatske - stavovi studenata Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu". Cilj ovog istraživanja je utvrditi stavove i znanje ispitanika o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske. Anketni upitnik je anonimn, a zaštita podataka zajamčena je prema Općoj uredbi o zaštiti podataka GDPR 2016/679. Podaci dobiveni anketiranjem koristit će se isključivo za potrebu istraživanja. Upitnik se sastoji od sedamnaest pitanja, te je za popunjavanje istog potrebno do 5 minuta. Unaprijed se zahvaljujem na Vašem sudjelovanju!

Petra Vugrinec

Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

1. Kojom ocjenom biste ocijenili svoju informiranost o mirovinskom sustavu Republike Hrvatske?
 - a) Odlično
 - b) Vrlo dobro
 - c) Dobro
 - d) Dovoljno
 - e) Nedovoljno

2. U Republici Hrvatskoj postoje 3 mirovinska stupa.
 - a) Točno
 - b) Netočno

3. Iz I. stupa mirovinskog osiguranja isplaćuju se mirovine sadašnjim umirovljenicima.
 - a) Točno
 - b) Netočno

4. Svaki zaposlenik može samostalno odabrati fond iz II. stupa.
 - a) Točno

b) Netočno

5. Koliko se postotak bruto plaće izdvaja za svaki stup?

- a) 10% za svaki stup
- b) 15% za I. stup i 5% za II. stup
- c) 5% za I. stup i 15% za II. stup
- d) Ne znam

6. AZ OMF je:

- a) Dobrovoljni mirovinski fond
- b) Obvezni mirovinski fond
- c) Investicijski fond

7. 2014. godine uvedene su potkategorije fondova. To su:

- a) Kategorije A i B
- b) Kategorije A, B i C
- c) Kategorije B i C
- d) Ne znam

8. Osoba X je rođena je 1998. godine te ove godine ulazi u svijet rada. Budući da postaje osiguranikom, može odlučiti u koji fond i koju kategoriju fonda želi izdvajati. Ukoliko to ne učini:

- a) REGOS će je svrstati u neki fond kategorije B
- b) Neće se smatrati osiguranikom
- c) REGOS će je svrstati u neki fond kategorije A
- d) Neće se moći zaposliti

9. Sredstva u II. stupu su nasljedna.

- a) Točno
- b) Netočno

10. Pravo na starosnu mirovinu u razdoblju od 1. siječnja 2019. do 31. prosinca 2027. ima osiguranik kad navrši:

- a) 65 godina života i 10 godina mirovinskog staža
- b) 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža
- c) 67 godina života i 15 godina mirovinskog staža
- d) 67 godina života i 20 godina mirovinskog staža

11. Ako uplaćujete u dobrovoljni mirovinski fond, država će Vam dati poticaj.

- a) Točno
- b) Netočno

12. Ukoliko u mirovinu odete dvije godine prije Zakonom utvrđene dobi za odlazak u mirovinu, Vaša mirovina bit će:

- a) veća od mirovine nekog drugog usporedivog umirovljenika,
- b) manja od mirovine nekog drugog usporedivog umirovljenika,
- c) jednaka mirovini koju biste dobili i za dvije godine,
- d) jednaka mirovini svih ostalih umirovljenika u Republici Hrvatskoj.

13. Gdje se uplaćuju doprinosi za mirovinsko osiguranje?

- a) Doprinosi za 1. stup se uplaćuju u državni proračun, a za 2. stup na račun kod obveznih mirovinskih fondova.
- b) Doprinosi i za 1. stup i 2. stup se uplaćuju u državni proračun.
- c) Doprinosi za 1. stup se uplaćuju na račun kod obveznih mirovinskih fondova, a za 2. stup na račun kod dobrovoljnih mirovinskih fondova.
- d) Doprinosi i za 1. stup i 2. stup se uplaćuju na račun kod obveznih mirovinskih fondova.

14. Koliko maksimalno možete dobiti državnih poticajnih sredstava na godišnjoj razini ukoliko uložite u neki dobrovoljni mirovinski fond?

- a) 500 kuna.
- b) 750 kuna.
- c) 1.250 kuna.
- d) Ne mogu ulagati u mirovinske fondove prije nego se zaposlim.

SOCIO-DEMOGRAFSKI PODACI

1. Spol

- a) Muško
- b) Žensko

2. Dob

- a) 18-19
- b) 20-21
- c) 22-23
- d) 24-25
- e) Više od 25

3. Godina studija

- a) 1. godina preddiplomskog studija
- b) 2. godine preddiplomskog studija
- c) 3. godina preddiplomskog studija
- d) 4. godina preddiplomskog studija
- e) 1. godina diplomskog studija